

Krátka

MLUVNICA MAĎARSKÁ

pre

slovenskú mládež

sostavená podľ'a methody

Dra F. Ahna

od

A. H.

Štvrté rozmnožené vydanie.

V B. Bystrici.

Nákladom knihkupectva E. Krčméry-ho
1869.

Krátka

MLUVNICA MAĎARSKÁ

pre

slovenskú mládež

sostavená podl'a metody

Dra F. Ahna

od

A. H.

(Anton Holuška)

Štvrté rozmnožené vydanie.

V B. Bystrici.

Nákladom knižkupectva E. Krčméry-ho
1869.

*a/3-11/10/1970
8-*

2+30

Revízia
967

Signatúra

Čís. prílohu

č. lov. den.

pedagogická knižnica

V B. Bystrici, rychlotiskom vdovy F. Macholda.

20457.7(75)(07P)

I. Čiastka.

Vyslovovanie hlások.

- A a**, vyslovuje sa jako slovenské *a* v: zahrada, ku príkladu: *ablak*, oblok; *balra*, na Javo.
Á á, jako slov. *á* v: sláva k. p. *háboru*, vojna.
B b, jako slov. *b* v: Bystrica, k. p. *bor*, víno.
Cs cs, jako slov. *ć* v: čelo. k. p. *ács*, tesár.
Cz cz, jako slov. *c* v: cirkev, k. p. *czitrom*, citrón.
D d, jako slov. *d* v: dom, k. p. *drága*, drahý.
E e, jako slov. *e* v: jeden k. p. *fekete*, čierny.
É é, vyslovuje sa predĺžené hlasom medzi *e* a *é* stojacím k. p. *tél*, zima.
F f, jako slov. *f* vo: farár, k. p. *fehér*, biely.
G g, jako slov. *g* v: gamba, k. p. *galamb*, holub.
Gy gy, jako slov. *g* v: ďaleko, k. p. *ágy*, postel.
H h, jako slov. *h* v: hrob, k. p. *hold*, mesiac.
I i, jako slov. *i* v: izba, k. p. *hit*, viera.
Í í, jako slov. *í* v: sídlo, k. p. *írni*, písať
J j, jako slov. *j* v: jama, k. p. *jámbor*, nábožný.
K k, jako slov. *k* v: kuchyňa, k. p. *kérelem*, prosba.
L l, jako slov. *l* v: loj, k. p. *láb*, noha.
Ly ly, jako slov. *l* v: ľútosť, k. p. *hely*, miesto.
M m, jako slov. *m* v: mráz, k. p. *ma*, dnes.
N n, jako slov. *n* v: noha, k. p. *nadrág*, nohavice.
Ny ny, jako slov. *ñ* v: haňba, k. p. *nyár*, leto.

- O o, jako slov. o v: olovo, k. p. *homlok*, čelo.
 Ó ó, jako slov. ó v: ohó, k. p. *gólya*, čap.
 Ő ő, s dvoma téčkami sa vyslovuje jako nemecké hrátko ö v: Hölle, k. p. *öröm*, radosť.
 Ö ö, s dvoma čiarkami jako nemecké dlhé ö v: König, k. p. *kő*, kameň.
 P p, jako slov. p v: papier, ku p. *péntek*, piatok.
 R r, jako slov. r v: ráno, k. p. *rák*, rak.
 S s, jako slov. s v: šata, k. p. *szs*, orol.
 Sz sz, jako slov. s v: pes, k. p. *szó* slovo.
 T t, jako slov. t v: tráva, k. p. *toll*, pero.
 Ty ty, jako slov. t v: temeno, k. p. *tyúk*, sliepka.
 U u, jako slov. u v: udica, k. p. *kutya*, pes.
 Ú ú, jako slov. ú v: úkol k. p. *kút*, studna.
 Ű ű, jako nemecké ostré ü v: üppig, k. p. *ünnep*, sviatok.
 Ū ū, jako nemecké dlhé ū v: Mühe, k. p. *tűz*, oheň.
 V v, jako slov. v vo: voda, k. p. *vak*, slepý.
 Z z, jako slov. z v: zámok, k. p. *zöld*, zelený.
 Zs zs, jako slov. z v: život, k. p. *zsír*, masť.
 Ds ds, skoro jako slov. dž v: hádzem, k. p. *dsida*, kopija, *findsa*, šálka.
 Dz dz, jako slov. dz v: nůdza, k. p. *madzag*, špagát.

Podelenie maďarských samohlások.

Maďarské samohlásky podľa zvuku sú:

1. Hlboké lebo hrubé (*vastag*): a, á, o, ó, u, ú.
2. Vysoké lebo tenké (*vékony*): e, ő, é, ü, ő.
3. Strednie (*Közép*): é, i, í.

Pravidlo. Podľa tohoto podelenia sa aj slová v maďarskej reči na hlboké a vysoké rozdeľujú, a síce bez obľadu na spoluhlásky, k. p. *Úr*, pán; *útca*, ulica; *asz-*

tal, stôl; *fazék*, hrniec; sú hlboké slová, — *ember*, človek; *könyv*, kniha; *erény*, čnosť; *idő* čas; sú vysoké.

Pri premenách obzvlášte sklonovania, hlboké hlásky si hlboké, vysoké si vysoké, strednie si ale už hlboké už vysoké hlásky pridrżujú; k. p. *ház*, dom, *házak*, nie *há-zek*; *ember*, človek, *emberek* nie *emberok* a t. d.

§. 1.

Az, a, ten, ta, to; **az atya**, otec; **az anya**, matka; **a gyermek**, dieťa; **fiú**, chlapec; **leányka**, dievčatko; **ifjú**, mladík; **hajadon** lebo **szűz**, panna; **férfi**, muž; **nő**, žena; **úr**, pán; **leány**, dcéra; **nagyatya**, starý otec; **nagyanya**, stará matka; **unoka**, vnuk; **bátya**, starší brat; **öcse**, mladší brat; **néne**, staršia sestra; **hug**, mladšia sestra; **fivér**, lebo **testvér**, brat; **nővér**, sestra; **asszony**, pani.

P r a v i d l o. Čleň „**az**, **a**“ potrebuje sa bez rozdielu na rod. Pred samohláskami sa kladie: **az**, pred spoluhláskami: **a**, k. p. **az anya**, **a fiú**.

Činnosti osôb.

beszél, hovorí; **parancsol**, rozkazuje; **int**, napomína; **olvas**, číta; **kérdez**, spytuje sa; **mutat**, ukazuje; **dolgozik**, pracuje; **rajzol**, kreslí; **szalad**, **fut**, beží; **ír**, píše; **számol**, ráta; **megérkezik**, prichádza; **hoz**, prináša; **fenyegét**, hrozí sa; **főz**, varí; **vezet**, vodí; **fekszik**, leží; **kér**, prosí; **imádkozik**, modlí sa; **énekel**, spieva; **és**, a; **csak**, len; **de**, ale; **nem**, nie; **is**, aj.

Ú k o l. Otec hovorí. Matka sa spytuje. Chlapec číta. Otec rozkazuje a matka napomína. Dieťa sa spytuje. Dievča pracuje a panna ukazuje. Muž prináša. Žena varí. Pán sa hrozí. Pani prichádza. Dcéra varí. Starý otec leží. Stará matka sa modlí. Vnuk prosí. Starší brat kreslí a mladší brat spieva. Brat beží. Staršia sestra píše. Mladšia sestra ráta. Sestra nie len ráta, ale aj píše.

§. 2.

Vlastnosti osôb.

Jó, dobrý, a, é; **rosz**, zlý; **vidam**, veselý; **szomoru**, smutný; **szorgalmas**, pilný; **rest**, lenivý; **kegyes**, láskavý; **udvari**, zdvorilý; **piszkos**, špinavý; **fiatal**, mladý; **öreg**, starý; **munkás**, pracovitý; **tiszta**, čistotný; **nagyon** lebo **igen**, veľmi lebo veľmi; **gazdag**, bohatý; **jámbor**, nábožný; **szegény**, chudobný; **egészséges**, zdravý; **beteg**, nemocný; **engedékeny**, ustupný; **gyöngé**, slabý; **erős**, silný; **kövér**, tučný; **sovány**, chudý; **haragos**, hnevlivý; **most**, teraz; **igen is**, ano.

Ú k o l. Dobrý otec. Láskavý starý otec. Veľmi dobrá matka. Zlé dieťa. Veselý chlapec. Smutné dievča. Pilný mladík. Bohatá panna. Lenivý muž. Pracovitá žena. Starý pán. Zdvorilá pani. Ustupná dcéra. Nemocný starý otec a stará matka. Pracovitý a nábožný vnuk. Mladý a silný starší brat. Veľmi lenivý mladší brat. Čistotná sestra a veľmi špinavý brat. Hnevlivý vnuk a ustupný mladík.

Ú k o l. Dobrý otec nepomína. Láskavá matka napomína a ukazuje. Nábožné dieťa sa modlí. Veselý chlapec spieva. Smutné dievča prichádza. Pilný mladík ráta. Nábožná panna sa modlí. Lenivý muž leží. Pracovitá žena varí. Starý pán prosí. Zdvorilá pani prináša. Silný a tučný brat pracuje. Veľmi lenivá sestra hovorí. Čistotná sestra varí. Špinavý brat píše. Hnevlivý vnuk sa hrozí a rozkazuje. Pilný chlapec nie len číta ale aj píše. Teraz sa modlí dobré dieťa.

§. 3.

Domáce a školnie veci.

Asztal, stól; **szék**, stolec; **pamlag**, pohovka; **íróasztal**, pisací stól; **ruha-szekrény**, šatník; **fejérruhaszekrény**, prádelník; **ágy**, postel; **gyertyatartó**, svietnik; **kulcs**, kľúč; **kép**, obraz; **tükör**, zrkadlo; **óra**, hodini; **kefe**, kefa; **ecset**, štetka; **függöny**, záclona; **esernyő**, dáždnik; **zsámoly**, podnožka; **pökcsésze**, pluvátka; **zongora**, fortepiáno; **olló**, nožnice; **irka**, písanka; **tintatartó**, halamár; **porzótartó**, pošypátka; **tollkés**, peronožik; **irón**, tužka; **vonalzó**, linonár; **könyv**, kniha; **tábla**, tabula; **papiros**, papier; **tinta**, atrament; **kréta**, krieda; **pad**, lavica.

Vlastnosti veci.

Magas, vysoký, á, -é; **nagy**, veľký; **kis**, *) **kicsiny**, malý; **gyönyörű**, utešený; **vastag**, hrubý; **vékony**, tenký; **olcsó**, lacný; **új**, nový; **szükséges**, potrebný; **drága**, drahý; **könnyű**, ľahký; **keskeny**, úzky; **hosszú**, dlhý; **széles**, široký; **nehéz**, ťažký; **fekete**, čierny; **fehér**, biely; **vörös**, červený; **kék**, modrý; **sárga**, žltý; **zöld**, zelený; **alacsony**, nízky; **szegletes**, rohatý; **gömbölyű**, okruhlý; **rövid**, krátky; **lehet**, môže byť; **vagy**, neb, aneb, lebo; **mindig**, vždy; **hasznos**, užitočný.

*) Prídavné slovo **kis** sa kladie pred podstatné meno k. p. **kis fiu**; za podstatným menom ale musí **kicsiny** stáť, k. p. **a fiu kicsiny**.

P r a v i d l o. Spojna „je,“ **van**, sa v maďarskej reči vynecháva; a povie sa k. p. **Otec je dobrý, az atya jó.** Stolec je drahý, a **szék drága.**

Ú k o l. Stól je malý a okruhlý. Stolec je nový. Pohovka je nová a veľká. Pisací stól je drahý, ale utešený. Šatník je lacný, prádelník ale veľmi drahý. Postel je ťažká. Svietnik je žltý. Kľúč je hrubý, ale môže byť aj tenký. Obraz je veľmi pekný.

Zrkadlo je utešené a nie drahé. Hodiny sú veľké. Kefa je nová. Záclona je biela a ľahká. Dáždnik je modrý. Podnožka je nízka. Pluvátko je potrebné. Fortepiano je drahé. Nožnice sú krátke. Písanka je červená, biela, modrá, žltá, lebo zelená. Kalamár je ťažký a nízky. Posypátko je malé a ľahké. Pero je potrebné. Peronožik môže byť malý, neb veľký, lacný neb drahý. Tužka je dlhá neb krátka. Linonár je dlhý a rohatý. Kniha je nová a potrebná. Tabuľa je čierna a ťažká. Papier je vždy potrebný. Atrament je čierny. Krieda je biela. Lavica môže byť dlhá neb krátka, široká neb úzka. Len dobrá kniha môže byť pekná a užitočná.

Čiastky izby a vlastnosti.

Szoba, izba; **fal**, stena; **ablak**, oblok; **padozat**, podlaha; **padlás**, poval; **nyitott**, **nyilt**, otvorený; **meleg**, teplý; **festett**, malovaný; **ajtó**, dvere; **kőfal**, múr; **kályha**, pec, lebo kachle; **világos**, svetlý; **sötét**, tmavý; **bezárt**, zatvorený; **hideg**, studený; **azért**, preto.

Ú k o l. Čistá izba je zdravá. Malovaná stena je veľmi pekná. Oblok je malý, preto je izba tmavá. Veľká izba nemôže byť vždy pekná. Len zavrená izba môže byť teplá. Oblok je široký a otvorený. Múr je hrubý a preto aj veľmi silný. Pec je veľmi teplá. Studená pec nemôže byť teplá. Podlaha je úzka, ale dlhá. Poval je okruhľý a malovaný.

§. 4.

Atyám lebo **az én atyám**, môj otec; **kertem** lebo **az én kertem**, moja zahrada; **enyim** lebo **az enyim**, môj, moja, moje; **ház**, dom; **akar**, chce; **lenni**, byť; **nemesak**, nie len; **engedelmes**, poslušný; **csaknem**, **majd**, skoro; **de**, ale; **én**, ja; **te**, ty; **ő**, on, ona, ono.

P r a v i d l o. Prisvojováce miestomená : „môj, tvoj, jeho,“ spojujú sa v maďarčine s podstatným menom. Môj, moja, moje sa pri hlbokých na spoluhlásku vychádzajúcich slovách skrz **am** neb **om**, pri vysoko znejúcich ale s koncovkou **em** neb **öm**, vyslovujú. Ku slovám, ktoré končia so samohláskou, prikladá sa **m** a samohláska sa predlžuje ; k. p. **Anya**, matka ; **anyám**, moja matka.

Ú k o l. Môj otec je pracovitý a dobrý. Môj brat je veľmi pilný. Moja sestra je nie len pilná, ale aj poslušná. Moja kniha je nie len pekná, ale aj veľmi užitočná. Môj vnuk nechce pracovitým byť. Môj starý otec je vždy láskavý a nábožný. Moja zahrada je pekná a užitočná. Moja dobrá matka je vždy nábožná a zdvorilá. Môj dom je veľmi veľký, ale moja zahrada je veľmi malá. Moja izba je veľká a svetlá. Môj svietnik je drahý.

Házad, tvoj dom ; **gyermeked**, tvoje dieťa ; **atyád**, tvoj otec ; **asztalod**, tvoj stôl ; **tied** neb **a tied**, tvoj, tvoja, tvoje ; **ember**, človek ; **mint**, jako, nežli ; **sok**, mnoho ; **sokkal**, o mnoho ; **ravasz**, falošný ; **ravaszabb**, falošnejší ; **legravaszabb**, najfalošnejší ; **szép**, pekný ; **szebb**, peknejší ; **legszebb**, najpeknejší ; **nagyobb**, väčší ; **legnagyobb**, najväčší ; **jobb**, lepší ; **legjobb**, najlepší ; **kisebb**, menší ; **legkisebb**, najmenší ; **hasznos**, užitočný ; **hasznosabb**, užitočnejší ; **leghasznosabb**, najužitočnejší.

Pravidlo 1) Druhá osoba prisvojováceho miestomena „tvoj, tvoja, tvoje,“ sa pri hlbokých na spoluhlásku vychádzajúcich slovách pridaním koncovky **ad**, **od** ; k. p. **ház**, **ház-ad**, tvoj dom ; **bot**, palica ; **bot-od**, tvoja palica ; pri vysokých slovách ale skrz **ed** neb **öd** vyslovuje ; k. p. **kert**, zahrada ; **kert-ed**, tvoja zahrada ; **kör**, kruh ; **kör-öd**, tvoj kruh. Slová ale ktoré sa končia na samohlásku, dostávajú koncovku **d**, a samohláska sa predlžuje, k. p. **anya**, **anyá-d**, tvoja matka ; **óra**, hodiny ; **óra-d**, tvoje hodiny ; **kefe**, **kefé-d**, tvoja kefa.

Pravidlo 2) Druhý stupeň prídavných slov sa tvorí prídanim koncovky **abb, ebb**; len **nagy**, veľký prijíma **obb**. Keď ale prídavné slovo vychádza na samohlásku vtedy „a“, „e“, pred „bb“, sa obyčajne vynecháva, pritom sa ale krátka koncovka predlžuje.

Tretí stupeň sa vždy tvorí z druhého s predložením slabiky „leg“ k. p. **gyöngé, gyöngébb**, slabší; **leggyöngébb**, najslabší; **drága, drágább**, drahší, **legdrágább**, najdrahší.

Úkol: Moja zahrada je väčšia, ako tvoja; ale tvoja zahrada je o mnoho krajšia. Tvoj brat je o mnoho menší nežli moja sestra. Tvoj otec je lepší, ako môj. Tvoja kniha je krajšia nežli moja. Tvoj vnuk chce väčší byť, ako môj starší brat. Tvoja kniha je nie len najkrajšia, ale aj najužitočnejšia. Môj obraz je krajší a väčší ako tvoj. Moja izba je svetlá a preto je krajšia. Moje fortepiáno je o mnoho krajšie ako tvoje. Tvoj písací stôl je menší a môj je najmenší. Tvoja mladšia sestra je falošnejšia, ale môj brat je najfalošnejší. Môj dom je skoro väčší, ako tvoj. Tvoj brat je dobrý a pilný chlapec.

§. 5.

Odev a obuv.

Ruha, odev; **kalap**, klobúk; **sapka**, čiapka; **ing**, košela; **nyakravaló**, šatka na hrdlo; **mellény**, vesta; **köntös**, kabát; **köponyeg**, kepeň; **ködmön**, kozuch; **nadrág**, nohavice; **czipő**, črievica; **keztyű**, rukavica; **harisnya**, punčocha lebo štrumpľa; **csizma**, čižma; **az övé**, jeho.

Fivéremnek, môjho brata; **fivérednek**, tvojho brata; **fivérének**, jeho brata; **atyja** lebo **az ő atyja**, jeho, jej otec; **atyámnak**, môjho otca; **anyja**, jeho, jej matka; **anyámnak**, mojjej matky; **könyve**, jeho, jej kniha; **kertje**,

jeho, jej zahrada ; anyának, matky ; könyvnek, knihy ; barát, priateľ ; barátom, môj priateľ ; barátomnak, môjho priateľa.

Pravidlo. Tretia osoba „jeho, jej“ sa pri hlbokoznejúcich, na spoluhlásku vychádzajúcich slovách dodaním koncovky „a,“ k. p. ház, dom ; ház-a, jeho dom ; pri vysokoznejúcich ale slovách koncovkou „e,“ tvorí ; k. p. könyv, könyv-e, jeho kniha ; keď sa ale slovo končí na samohlásku, dostáva koncovku „ja, je,“ k. p. unoka, unoká-ja, jeho vnuk ; kefe, kefé-je, jeho kefa.

Sú však i nektoré na spoluhlásku vychádzajúce slová, ktoré pre lnbozvučnosť v tejto osobe „ja, je,“ dostávajú, k. p. kard, meč, kard-ja, kert, kert-je a t. d.

Úkol. *Barátomnak (lebo barátom) kalapja új és igen szép. Atyámnak ruhája szép, de drága is. Fivéremnek könyve tiszta és hasznos. Nadrágom szebb és drágább mint a tied. Nyakravalóm sokkal szebb és nagyobb mint az övé. Az én barátom igen jámbor és szorgalmas. Saphám szebb mint a tied. Fivérednek saphája új. Az én ingem sokkal tisztább mint az övé. Atyámnak nyakravalója gyönyörű. Barátomnak kertje nemcsak szép de hasznos is. Barátomnak mellénye és köntöse drágább mint a te köpönyeged. Ködmöne szebb mint nadrágod. Anyámnak keztyűje és harisnyája fehér, de az enyim fekete. Czipóm sokkal szebb és tisztább mint a csizsmám.*

Vzor privlastnovácich pádov.

Majitel a majetok v jednotnom počte.

Ház-am, môj dom.

ház-ad, tvoj dom.

ház-a, jeho, jej dom.

Könyv-em, moja kniha.

könyv-ed, tvoja kniha.

könyv-e, jeho, jej kniha.

kalap-om, môj klobúk.

kalap-od, tvoj klobúk.

kalap-ja, jeho, jej klobúk.

Kert-em, moja zahrada.

kert-ed, tvoja zahrada.

kert-je, jeho, jej zahrada.

P r a v i d l o. Koncovka „**nak, nek**“ pri slovách, ktoré majetok znamenajú, sa obyčajne vynecháva; k. p. **Unokám-nak atyja**, alebo **unokám atyja**, môjho vnučka otec,

Isten, Boh; **végetlen**, nekonečný; **sógor**, švagor; **gyakran**, často; **nagybátya**, ujčok; **a ki**, kto; **akkor**, vtedy; **mert**, lebo; **csúnya**, špatný; **ha**, jestli, keď; **olly**, tak; **boldog**, blahoslavený; **elégedett**, spokojný; **hűség**, vernosť; **ravaszság**, falošnosť; **jóság**, dobrota; **szorgalom**, pilnosť; **szerencsés**, šťastný.

Ú k o l. Nábožnosť tvojej matky je veľiká. Vernosť môjho priateľa je pekná. Dobrota Božia je nekonečná. Lenivý človek neni vždy bohatý, ale lenivý človek môže veľmi chudobný byť. Môjho ujčoka dobrota je tak veľiká jako tvoja. Kto je vždy nábožný ten je spokojný. Vtedy môže človek byť šťastný, jestli je spokojný. Falošnosť tvojho švagra je špatná. Jestli chudobný je spokojný, vtedy je šťastný; lebo len spokojný človek je šťastný. Falošný človek je často bohatý, ale nemôže byť šťastný.

§. 6.

Várni, čakať; **állni**, stáť; **járni**, chodiť; **látni**, videť; **írni**, písať; **sírni**, plakať; **tanulni**, učiť sa; **dobni**, hodiť; **tenni**, činiť; **csinálni**, robiť; **kapálni**, kopať; **szolgálni**, slúžiť; **találni**, najst; **tanítani**, vyučovať; **tudni**, vedieť; **bezárni**, zatvoriť.

P r a v i d l o. Neurčitý spôsob maďarských časoslov sa vždy na slabiku „**ni**“ končí; ktorú obyčajne „**a** lebo **e**“ predchádza; vynechajúc toto **ni (ani eni)** obdržíme kmeň časoslova, ktorý je vždy tretia osoba prítomného času oznamovacieho spôsobu, k. p. **áll-ni**, **áll**, on stojí; **tanít-ani**, **tanít**, on vyučuje; (vymienky činia nepravidelnie časoslová).

Z tretej osoby sa tvoria všetky osoby a síce pri hlbokých slovách v prvej osobe jednotného počtu sa ku kmeňu

dodáva koncovka „ok“ k. p. vár, vár-ok, čakám; v druhej osobe „sz“ k. p. vár-sz, čakáš. V prvej osobe množného počtu „unk“ k. p. vár-unk, čakáme, v druhej osobe „tok“ k. p. vár-tok, čakáte; v tretej osobe „nak“ k. p. vár-nak, čakajú.

Oznamovací spôsob.

Pritomný čas.

Én vár-ok, (lak*) ja čakám		mi vár-unk, my čakáme.
te vár-sz, ty čakáš.		ti vár-tok, vy čakáte.
ő vár, on, ona, ono čaká.		ők vár-nak, ony čakajú.

*Várlak téged (teba) titeket (vás.) a t. d.

Úkol. Én írok. A gyermek sír. Nagyatyám vár. Te tanulsz. A rossz fiú dob. A szorgalmas unoka tanít. Ők járnak. Ti csináltok. Mi látunk. Te is látsz? Mi sírunk. Ők nem sírnak. Én tanítok. Te is tanítsz? Ti sírtok, és mi szolgálunk. Az ember kapál. Né-ném lát, de ők is látnak. A jó fiú mindig tanul, de a rossz fiú nem akar tanulni. Ti írtok és számoltok, de mi is írunk és számolunk. Ők találják. Mi bezárunk. Te dobsz, de ők is dobnak.

Úkol. My píšeme. Vy plačete. Otec vyučuje a dieťa sa učí. My vyučujeme a oni sa učia. Vnuk beží a my stojíme. Mladší brat kreslí a vy píšete. Žena kopá a vy zatvárate. Čo robí pán? Pani chodí a plače. Dievča pracuje a ty slúžiš. Vy rátate a sa učíte, my teraz píšeme. Otec stojí a my čakáme. Kto sa neučí, ten nevie, kto sa učí, ten vie. Vy sa učíte, kreslíte, píšete, my ale kopáme a slúžime.

§. 7.

Verni, biť; beszélni, hovoriť; építeni, budovať; dicsérni, chváliť; vezetni, vodiť; énekelni, spievať; kérni, prosiť; küldeni, posielat'; örülni, radovať sa; ülni, sedieť; szépen, pekne; miért, prečo; ott, tam; itt, tu.

Ver-ek, (-lek) bijem.

ver-sz, biješ.

ver, bije.

Küld-ök, posielam.

küld-sz (esz), posieláš.

küld, posielá.

ver-ünk, bijeme.

ver-tek, bijete.

ver-nek, bijú.

küld-ünk, posielame.

küld-tök, posielate.

küld-nek (enek), posielajú.

Pravidlo. Pri vysokých časoslovách k prvej osobe sa dodáva koncovka „**ek, ök**“, k. p. **kér, kér-ek**, prosím; **örül, örül-ök**, radujem sa; k druhej osobe koncovka „**sz**“ k. p. **kér-sz**, prosíš; **örül-sz**, raduješ sa; k prvej osobe množného počtu sa dodáva koncovka „**ünk**“ k. p. **kér-ünk**, prosíme; **örül-ünk**, radujeme sa; druhá osoba dostáva koncovku „**tek, tök**“, k. p. **kér-tek**, prosíte; **örül-tök**, radujete sa; tretia osoba koncovku „**nek**“ k. p. **kér-nek**, prosia; **örül-nek**, radujú sa.

Časoslová ktoré vychádzajú na **s, sz, z**, príponu druhej osoby **sz** prijímajú vždy s pomocnou hláskou **k**, p. **olvas** číta, **olvas-asz**; **keres** hľadá, **keres-esz**; **üldöz** prenasleduje, **üldöz-esz**. V obecnej mluve v tomto páde užíva sa prípona **-ol, -el, -öl**: k. p. **olvas-ol** čítaš; **keres-el** hľadáš.

Ú k o 1. *Barátom nagyon örül. A kis gyermek tanul. Nővérem gyakran beszél, de te is beszélsz. Ha ti beszéltek, akkor mi is beszélünk. Leányom most énekel, ti is szépen énekeltek. Ők építenek. Mi szépen énekelünk, de ők nem énekelnek. Te is építesz? (lebo építesz). Mi dicsérünk, de ők is dicsérnek. Te nagyon dicsérsz de én nem dicsérek.*

Pravidlo. Kde viac spoluhlások, ktoré po sebe nasledujú, vyslovovanie tvrdé činia, tam sa medzi kmeň a koncovku „**a, e**“ neb „**ö**“ vkladá; k. p. **épít-e-nek, küld-ö-tek, küld-e-nek**.

Ú k o 1. Ty pekne spievaš, aj moja mladšia sestra veľmi pekne spieva. Otec buduje. Prečo nehovoríte? My hovoríme, ale starý otec nehovorí. Vnuk chce chváliť, ale my nechválime. Oni tam hovoria, a my tu spie-

vame. Pilný chlapec sa tam učí. Malá sestra pekne prosí. Aj já pekne prosím. Preto neprosíš? Preto lebo neviem. Tu sa učíme, píšeme, rátame a sedíme.

P o m e r k o v a n i e. Časoslová, v ktorých dve „i“ po sebe nasledujú, sa časujú, podľa vzoru hlbokých časoslov k. p. ír, írok; sír, sírok; a t. d.

§. 8.

Rozlični remeselníci a jejich zanepráznenie.

Asztalos, stolár; asztalo-sok, stolári; mesterember lebo kézműves, remeselník; mesterember-ek, remeselníci; pék, lebo sütő, pekár; cukrász, cukrár; szabó, krajčír; szabó-k, krajčíri; esztergályos, tokár; varga, švec; csizmadia, čižmár; timár, remenár; lakatos, zámečník; takács, tkáč; pintér, debnár; nyerges, sedlár; szappanos, sapúnik lebo mydlár; serfőző, pivovarčí; bogár, kolár; kötélgyártó, povrazník; kovács, kováč; bádógos, klampiár; rézműves, kottlár; kalapos, klobučník; szücs, grznár; üveges, sklenár; órás, hodinár; aranyműves, zlatník; fazekas, hrnčiar; posztós, súkeník; mészáros, mäsiar; molnár, mlynár; ác, tesár; köműves, murár; könyvkötő, knihár; könyvnyomtató, kníhtlačiar; kéményseprő, kochniar lebo kóminár; szakács, kuchár; kereskedő, kupec; kertész, zahradník; vadász, myslivec.

Pravidlo. Prvý pád množného počtu dostáva po samohláskach koncovku „k“ po spoluhláskach ale „ok, ek ök.“

Úkol. Stolár je remeselník. Pekár, cukrár, súkeník sú remeselníci. Tokári, ševci, čižmári a remenári sú remeselníci. Zámečníci, kováči, klampiari, kottlári a klobučníci sú potrební remeselníci. Grznár je tak užitočný, jako zlatník. Hrnčiari, súkeníci, tesári, murári, tkáči a kolári sú veľmi potrební remeselníci. Mlynári, debnári, sedlári, pivovarčovia a provazníci sú nielen potrební, ale aj pracovití remeselníci. Knihári sú potrební; ale kníhtlačiarí sú potrebnější. Kochniari, kuchári, zahradníci a myslivci nie sú veľmi potrební

Mit? čo? **dolgoznak**, pracujú; **eladni** lebo **árujni**, predávať; **faragni**, vyrezávať; **fúrni**, vrtáť; **gyalolni**, hobľovať; **gyakorolni**, cvičiť; **gyúrni**, miesiť; **szabni**, strihať; **fejelni**, podšívateľ; **izlelni**, chuťnateľ, košťovať; **keverni**, miechať; **mérni**, merať; **nyerni**, zýskať; **örölni** (ör) mlieť; **szegezni**, pribíjať; **sikárolni**, politirovať; **ragasztani**, slepovať; **sajtolni**, prešovať; **sütni**, piecť; **forgatni** točiť; **varrni**, šiť; **elkészíteni**, vyhotoviť; **kovácsolni**, kovať; **ványolni**, valchovať; **jobbitani**, opravovať; **szöni** (v), tkáť; **vésni**, dľabať; **alakítani**, utvoroť; **hasítani**, štiepať; **fűrészelni**, píliť; **olvasztani**, rozpúšťať; **önteni**, slievať; **megvasalni**, okúvať; **fejteni**, párať.

Úk o. l. Zlatník rozpúšťa a slieva. Hrnčiar utvoruje Pekári miesa a peču. Kupci a cukrári predávajú. Stolári politirujú. Kolári pilia a štiepajú. Čo robia krajčíri a ševci? Merajú, strihajú a šijú. Čizmári a remenáři šijú. Zámečníci, klampjari a kováči kujú, okúvajú, slievajú a pribijajú. Klobučníci valchujú a vyhotovujú. Kuchári peču, miechajú a košťujú. Sklenári vyrezávajú a predávajú. Čo robia hodinári? Opravujú a vyhotovujú. Súkeníci a tkáči tkajú. Nie len remeselníci ale i kupci zýskajú.

S. 9.

Látom, vidím ho; **látod**, vidíš ho; **látja**, vidi ho; **hallom**, slyším ho; **hallod**, slyšíš ho; **hallja**, slyší ho; **szeretem**, milujem ho, alebo rád ho mám; **szereted**, miluješ, alebo rád ho máš; **szereti**, miluje, alebo rád ho má; **a gyermeke**, dieťa (koho)? **a könyvet**, knihu; **könyvét**, jeho knihu; **a fiút**, chlapca; **soha**, **sohasem**, nikdy; **láthatlan**, neviditeľny; **atyának**, otca, neb otcovi, (čie? komu?) **az atyát**, otca; **atyámnak**, môjho otca, môjmu otcovi; **atyámat**, môjho otca, koho? **háznak**, tomu domu, toho domu; **a házat**, dom (IV. pád.) **házamat**, môj dom; **házadat**, tvoj dom; **házát**, jeho dom; **kertnek**, zahrady (či čoho?) alebo zahrade, (čomu?) **a kertet**, zahradu.

Pravidlo. V druhom a tretom páde maďarských podstatných mien sa dodáva k prvému pádu jednotného a množného počtu koncovka „nak, nek“ k. p. **oskola, škola; oskolá-nak, školy; oskolá-nak, škole;** (čomu?) **oskolák, školy (m. p.) oskolák-nak, škol; oskolák-nak, školám.**

Štvrtý pád jak v jednotnom tak v množnom počte sa s koncovkou „t“ vyjadruje; k. p. **az atya, atyá-t, otca; atyá-k, otcovia; otcov atyák-at, (koho?) könyv, könyv-et, knihu; könyvek könyvek-et, knihy (IV. pád.)**

Úkol. Szeretem az anyját és az atyát. Te is szereted a fiút? Látom anyámat és atyámat. Könyvemet nagyon szeretem. Az Istent nem látom mert láthatlan. A szabó ruhát varr. Atyádnak kalapja sokkal nagyobb és drágább mint az enyim. Anyád ruháját látom, de kalapodat nem látom. Ravasz embert soha sem szeretek, de a jó embert nagyon szeretem. Vonalzód sokkal jobb, mint az övé. Én a szegény embert mindig szeretem. Ő nagyon szereti a szegény gyermeket. Hallok bátyát. Te is hallod a nénét. Látok egy rossz gyermeket. Látod a gyermeket és kertemet? Én látom a kéményseprőt és a köművest.

S. 10.

vár-om, čakám ho.		vár-juk, čakáme ho.
vár-od, čakáš ho.		vár-játok čakáte ho.
vár-ja, čaká ho.		vár-ják, čakajú ho.
ver-em, bijem ho.		ver-jük, bijeme ho.
ver-ed, biješ ho.		ver-itek, bijete ho.
ver-i, bije ho.		ver-ik, bijú ho.
küld-öm, posielam ho.		küld-jük, posielame ho.
küld-öd, posieláš ho.		küld-itek, posielate ho.
küld-i, posielá ho.		küld-ik, posielajú ho.

Pravidlo. Činné časoslová v maďarskej reči majú dve formy (tvary) neurčitú a určitú. Forma neurčitá sa potrebuje, keď štvrtý pád s neurčitým členom „egy“ (jeden) alebo bez člena v reči stojí, k. p. **Látok egy embert, alebo látok embert, vidím človeka.**

Určitá forma ale sa potrebuje; keď pred štvrtým pádom určitý člen „az, a“ stojí k. p. **Látom a könyvet és az atyát.** Vidím (tú) knihu a otca. Tiež, keď sa objekt štvrtého pádu osobným miestomenom „öt, ötet“ ho „azt, ezt,“ to, toto; alebo privlastnovacím postatným menom vyjadruje. k. p. **Látom öt, ötet,** vidím ho; **azt látom,** to vidím; **ezt látom,** toto vidím; **anyamat, atyádat és unokáját látom,** moju matku, tvojho otca a jeho vnuka vidím.

Porteka, tovar; **zene,** hudba; **leczke,** lekcia; **nekem,** mne lebo mi; **öt, ötet,** jeho lebo ho, ju; **egy,** jeden, a, o.

Ú k o l. Peknú hudbu slyším. My tiež slyšíme (tú) peknú hudbu. Vidím jedného nábožného chlapca. Krajčí šije môj kabát. Môj brat sa učí. Učíš sa tvoju lekciju? Teraz sa ju neučím. Kupci predávajú pekný tovar. Stolár vyhotovuje tvoj stôl a môj šatník. Ja čakám matku. Ja ju nečakám. Vy čakáte môjho priateľa? Teraz ho nečakáme. Prečo ho nečakáte? Sestra opravuje moju košelu a tvoj lajblík. Čo robí tvoja mladšia sestra? Ona šije. Tvoj ujčok mi posielal jednu knihu. Otec bije dieťa, lebo je zlé. Prečo bijete toho chlapca? Ja milujem tvojho brata, lebo je pilný a ústupný. Nábožný človek je vždy spokojný. Tú užitočnú knihu dám môjmu staršiemu bratovi. Lenivého chlapca neradi máme. Tvoju matku vždy rád mám, lebo je veľmi zdvorilá a láskavá.

S. 11.

Péter, Peter; **János,** Ján; **Károly** Karol; **fa,** štrom; **alma,** jablko; **szilva,** slivka; **cseresnye,** čerešna; **körte,** hruška; **levél, list, levelet,** list (IV. pad.) **kenyér,** chlieb; **kenyeret,** chlieb (IV. pad.); **látni,** vidieť; **kapni,** dostať; **becsülni,** vážiť si; **ma,** dnes; **még,** ešte; **már,** už; **tól,** od toho, tej (po hlbokých); **től,** od toho, tej (po vysokých); **Jánostól,** od Jána; **Pétertől,** od Petra.

Ú k o l. *Péter nagyon örül. Gyermek is nagyon örülnek. Mi is gyakran örülünk, Látjátok a kertet!*

Látjuk. Látok egy szép és magas fát. Jánostól almát és Pétertől cserésnyét kapok. Ma könyveket kapok a tanítóktól. János nagyon szereti és becsüli a tanítót. Nővérem szereti a képeket. Károlyt még látjuk, de Jánost már nem. Ma tollakat és könyveket kapunk a tanítótól. Tollat és tollkést kérek az atyámtól. Atyádtól kapom a szép kalapot. Ma írok atyámnak egy hosszú levelet. Én is írom a levelet.

Ükol My vidíme (tú) zahradu a stromy. Deti dostanú od Jána obrazy. Ja milujem stromy a obrazy. Ja rád mám jablká, ale hrušky nie. Vážiš li si tvojho učiteľa. Ja nie len si ho vážim, ale ho aj veľmi milujem. Učiteľ rád má Jána a váži si ho. Aj ja ho rád mám a veľmi si ho vážim. Od môjho otca dostávam chlieb a od matky dobré jablko. Ja rád mám peknú zahradu. Už vidím tvojho otca a jeho matku. On môjho otca ešte nevidí, ale Karol ho už vidí. Dnes malujem ten pekný obraz. Čo maluje tvoj brat? On maluje veľiký a pekný dom. Prečo nemaluje tvoja sestra ten utešený obraz? Preto lebo nechce.

Pravidlo. Keď kmeň časoslova je s. 12.

Olvas-om, čítam ho.	olvas-suk, čítame ho.
olvas-od, čítaš ho.	olvas-sátok, čítate ho.
olvas-sa, číta ho.	olvas-sák, čítajú ho.
Keres-em, hľadám ho.	keres-sük, hľadáme ho.
keres-ed, hľadáš ho.	keres-itek, hľadáte ho.
keres-i, hľadá ho.	keres-ik, hľadajú ho.

Pravidlo. Keď kmeň časoslova sa na spoluhlásku, s, sz, z, končí, tá sa všade tam zdvojí, kde by malo „j“ privešené byť; k. p. olvassa miesto olvasja.

Hold, mesiac; víz, voda; csillag, hviezda; virág, kvet; pénz, peniaz; kés, nôž; leves, polievka; nézni, hľadať, pozerať; felelni, odpovedať; visz, nesie; igaz, opravdivý;

idegen, cudzý ; ban, ben v (vnútr). ba, be, do; őszinte, dúverný : halandó, smrtelný ; minden, každy, všetei; bor, víno; ser, pivo; hús máso; András, Ondrej; Lajos, Ludvik; szedni, sbierať: sajnálni, lutovať; és pedig, a síce; ból, ből, zo, z; újság, novina; ismerni, poznať.

Úkol. *Bátyámat keresem. Egy idegen embert keresünk. Most Jánost keresem, mi is őt keressük. A fiúk cseresnyét keresnek. Az atya keresi a gyermekeket. Tudsz-e újságot? Nem tudom. Könyveket néztek? Mi a képeket nézzük. A gyermekek virágokat szednek a kertben. A leánykák szedik a virágokat. Virágokat hozok a kertből. Szobából kertbe viszzük a virágokat. Péter könyveket keres a szobában. Bátyám festi a képeket. Atyám házat vesz, és néném veszi a kertet. Tollakat és kést adok Andrásnak. Az almát Lajosnak adom. A szegények pénzt kapnak a gazdagoktól. Nagyon szeretem Lajost és Pétert. Nővérem vizet és bort koz. Leányom hozza a levest. Becsüljük az igaz és őszinte barátokat. Minden ember halandó. Szeretem a jó levest és a jó húst. Én igen sajnálom a szegény embereket. Barátomtól kést kapok. Nem ismerem az idegen embert.*

§. 13.

Az ember jó, člověk je dobrý; az emberek jók, ľudia sú dobrý; a gyermekek kicsinyek, deti sú malé; Sándor, Aleksander; sajt, syr; vaj, maslo; bors, koreníe; mustár, horčica; tigris, tiger; oroszlán, lev; bárány, jahňa; juh, ovca; kutya, pes; szelid, krotký; kegyetlen, ukrutný; macska, mačka lebo kočka; kecske, koza; disznó, sviňa; medve, medveď; farkas, vlk; állat, zvierá; rózsá, ruža; hova, kam? ez az, ez a, ezen, tento, táto, toto: ezek az, ezek a, ezen, týchto, tieto: holnap, zajtra; nemes, šlechtelný; hűséges, verný; vad, divoký; posztó, súkno; olly, tak.

Pravidlo. Stojí-li prídavné slovo pred podstatným menom v maďarskej reči: zostane nezmenené; keď ale stojí po podstatnom mene, rídí sa podľa neho; k. p. **A szeléd kutyák, a kutyák szelédek,** psi sú krotký.

Úkol. Radi máme pilných chlapcov a dievčata. Malý stól a malé stolce hľadáme. Aleksander dostane nový kabát. Všetci ľudia sú smrteľní. Kúpim pekného koňa (lovat). My si veľmi vážime toho dobrého učiteľa a milujeme dobré deti. Hľadáme verného a opravdivého priateľa. Dostanem od Ľudvika obrazy a síce veľmi pekné. Chlapci sú veľmi pilní. Nie všetci priatelia sú dôverní. Vy čítate pekné knihy. Tento pes je verný. Týchto psi sú veľmi verní. Mačky sú užitočné ale falošné. Levi sú šlechetní, ale tigri a medvedi sú veľmi ukrutní. Toto súkno je belasté a toto zelené. Týchto ruže sú červené. Toto maslo je dobré, ale tento sýr je zlý. Nerád mám silné korenie a horčicu. Ovce, jahnenca, kozy a svine sú užitočné zvieratá. Kam nesiete tie kvety? Do izby.

Pravidlo. Podstatné meno spojené s miestomenom „ez“ má občajne čleň „az, a“ pred sebou: a preto „ez“ koncovky podstatného mena prijíma „ezen“ ale zostáva nezmeniteľná: k. p. **Ezek az emberek, týchto ľudia. Ezeket az embereket,** týchto ľudí.

§. 14.

Údy tela.

Test, telo; **fej,** hlava; **haj,** vlasy; **fejtető,** temeno; **arcz,** obličaj; **homlok,** čelo; **szem,** oko; **szemöld,** obočie; **orr,** nos; **pofa,** líce; **száj,** ústa; **ajak,** gamba; **alsó,** spodný; **á, é,** felső, vrchný; **áll (szakáll),** brada; **kettő,** dva; **három,** tri; **munka,** práca; **fi,** syn; **fáj,** bolí; **gyomor,** žalúdok; **öt,** päť; **sok,** mnoho; **halanték,** sluch; **jobb,** pravý; **á, é;** **bal,** ľavý; **fül,** ucho; **kar,** rameno; **kéz,** (kezek), ruka, ruky; **láb,** noha; **nyelv,** jazyk; **fog,** zub; **nyak,** krk; **mell,** prsia; **hát,** chrbát; **has,** brucho;

könyök, lakék; **ujj,** prst; **térd,** koleno; **sark,** páta; **köröm,** nechť; **szív,** srdce;

nekem van óram, mám hodiny.

neked van órad, más hodiny.

neki van órája, má hodiny.

nekem nincs óram, nemám hodiny.

nekem sincs óram, ja tiež nemám hodiny.

Pravidlo. Pri „van a nincs“ stoja vždy prísvojeváce slová s koncovkami, ktoré majetok ukazujú: k. p. **Van házam, mám dom; van pénzed? más peniaze? nincs pénzem, nemám peniaze.**

Ú k o l. *Nekem sok munkám van. Tollam van, de tollkésem nincs. Papirosom sincs. Neki két fia és három leánya van. Atyámnak igen szép kertje van. Nincs jó tollad és papirosod? A fiúnak erős és egészséges teste van. Minden embernek csak egy feje, sok haja, egy fejtetője, egy arca, egy homloka, két szem, két szemöldje, egy orra, két pofája és egy szája van. A felső ajakod sokkal nagyobb mint az alsó. Van-e sok hajad? Neked jobb és bal halantékd van. Neki nemcsak jó füle, hanem jó szeme is van. Bátyámnak igen gyöngé nyaka van, de háta igen erős. A kezek olly szükségesek mint lábak. Bal kéz nem oly hasznos, mint a jobb kéz. Nekem sok rossz fogam van, neki egy jó foga sincs. Sógoromnak erős nyaka és melle van. Ha az ember egészséges, akkor nyelve tiszta. Atyádnak szive jobb is lehet. Ott újja és ott körme van. Térdem és sarkom faj.*

Pravidlo. Se slovy **sok,** mnoho; **több,** viacej; **kevés,** málo; **minden,** všetci; **elég,** dost; **néhány,** dakölko? jako i s ostatnými početnými menami, ktoré množstvo znamenajú, stoja podstatné meno v jednotnom počte; k. p. **Több ember, viac ľudí; kevés pénz, málo peniazi.**

§. 15.

Van, jest, má ; vannak, sú, majú ; voltam, bol som ; megyek, idem ; ment, išiel ; mentek, išli ; tegnap, včera ; erényes, čnostný, á, é ; hol, kde ; oskola, škola ; város, mesto ; falu, dedina ; falusi, dedinsky ; élet, život ; láttam, videl som ; kellenes, príjemný.

Úkol. Tegnap igen szép városban voltam, hol magas házakat és gazdag embereket láttam. Nagy városokban is vannak szegény emberek. A falusi élet gyakran igen kellemes. Holnap iskolába megyek. Nővérem a városba ment. Atyám csak a falusi életet szereti. Hol van a te könyved? Csak az erényes és jámbor élet lehet kellemes. Fivérem kertjében sohasem voltam. Tegnap igen szép faluban voltam. A városokban elég ember és sok ház van. Bátyámnak több könyvet adok, mint húgomnak. Én több gyermeket láttam mint te. Nem minden ember szereti az erényt. Anyámnak igen kevés pénze van. Burátomnak néhány kertje és elég könyve van.

§. 16.

Kié ez a könyv? Čia je táto kniha, .neb komu prislúcha táto kniha?

Ez a könyv a gyermeké, táto kniha je dieťaťa, .neb prislúcha dieťaťu.

Ez a könyv a gyermekeké, táto kniha je detí, .neb prislúcha deťom.

Kiék ezek a könyvek? Čie sú tieto knihy, .neb komu prislúchajú tieto knihy?

Ezek a könyvek a gyermekéi, a gyermekekéi, tieto knihy sú dieťaťa, .neb prislúchajú deťom.

Pravidlo. Slovo „prislúchať“ sa v maďarskej reči v jednotnom počte s koncovkou „e“ v množom ale počte s koncovkou „éi“ vyslovuje.

Úkol. Kié ez a könyv? Ez a könyv a tanítóé a tanítóké. Kiék ezen kertek? Ezen kertek a tanítóéi,

a tanítókéi. Kié ez a ruha? Jánosé. Kié ezen szép képek? Lajoséi. Kié ez a kis fiú? Péteré. Ez a köntös nem a barátomé; mert az fekete. Ezen nadrág és mellény Sándoré. Kié ezen új ruhák? Ezen új ruhák szabóéi és szabókéi. Kié ez az óra? Károlyé. A juhok és kecskék Andráséi. Ez a magas ház mészárosé. A vargáé sokkal nagyobb mint a kőművesé.

§. 17.

Ló, kôň ;	lovat, koňa ; (IV. p.)	lovak, kone.
szó, slovo ;	szavat, slovo ;	szavak, slová.
tó, rybník ;	tavat, rybník ;	tavak, rybníky.
kő, kameň ;	követ, kameň ;	kövek, kamene.
fü, tráva ;	füvet, trávu ;	füvek, trávy.
kó, sňah ;	havat, sňah ;	havak, sňahy.

Pravidlo. Nektoré jednoslabičnie slová vychádzajúce na samohlásku, túto v IV. páde a množnom počte skracujú a z částky ju tiež zmenujú; pred koncovkou ale „v“ v kladajú k. p. *Lo, lovat, lovak.*

Háziállat, domáco zviera; **Magyarország**, Uhorsko; **drágakő**, drahý kamen; **különféle**, rozdiľne; **gyémánt**, diamant; **paraszt**, sedliak; **derék**, driečny; **érteni**, rozumet.

Úkol. Nem értem a szavakat. Ezen szavak nem világosak. Atyámtól egy lovat kapok. A vizekben és a tavakban is vannak a hallak. Látod-e a tavat? Igen is látom. Szorgalmas parasztok füvet hoznak. A leánykák már hozzák a füvet. Szereted a havat? A gyermekek köveket dobnak a kertbe. A kutyák és a macskák nem olly hasznos állatok, mint a lovak. Magyarországbán vannak derék lovak, sok drágakő és hasznos füvek. A gyémántok igen drágakövek.

§. 18.

Kéz, ruha; **kezet**, ruku; **kezek**, ruky; **egér**, myš; **elég**, dost; **gyökér**, koreň; **jég**, ľad; **kanál**, ľižica; **kenyér**, chlieb; **légy**, mucha; **levél**, list; **madár**, vták; **nyár**,

lető; szél, vietor; tehén, kráva; szamár, osel; tej, mlieko; tél, zima; kevés, málo; veréb, vrabec, alkalmatlan, ob-
 tižný; okos, opatrný, múdry; használni, potrebovať; vett,
 vzal, kúpil; különbség, rozdiel; úr, pán; ezüst, striebro;
 ártalmas, škodlivý; más, iný; között, medzi; vitt,
 niesol; inkább, radšej.

Pravidlo. Pri mnohých slovách sa samohláska posled-
 nej kmenovej slabiky v IV. páde a v množnom počte skrácuje:
 k. p. tehén, tehenet, tehenek; egér, egeret, egerek.

Úkol. *Sok ember a nyarat szereti, mások a telet. A gyermekek szeretik a tejet. János levelet ír. Az urak kenyeret és pénzt adnak a szegényeknek. A lo-
 vak, tehenek és szamarak hasznos állatok. A vere-
 bek és az egerek ártalmas állatok. Vizet és kenyeret
 hozunk, de nem eleget, hanem igen keveset. Nézek
 szép madárkákat a kertben. Sándornak kést és ka-
 nalat adok. A jeget is tudják az emberek használni.
 A gyökerek igen hasznosak. Az egerek nagyon fél-
 nek a macskáktól. A tehenek sok tejet udnak.
 Aranyművesek ezüstből kanalakat készítenek. A le-
 gyek nagyon alkalmatlan állatok. A nyarat inkább
 szeretem mint a telet. Atyám igen szép tehenet vett.
 A lovak és tehenek között nagy a különbség. Ő egy
 könyvet vitt a szobába.*

S. 19.

Ökör, vol; **ökröt,** vola; **ökrök,** voli; fájdalom, bolasť,
 engedelem, dovolenie; **dolog,** vec; **étel,** jedlo; **czukor:**
 cukor; **eper,** jahoda; **haszon,** užitok; **majom,** opica;
kerülni, vyhybovať; **reték,** retkovka; **selyem,** hodbáb;
titok, tajemstvo; **torony,** veža; **tükör,** zrkadlo; **vászon,**
 plátno; **vének,** hriech; **nyugalom,** odpočinok; **fáradt,**
 ustaty; **kiván,** žiada, píta; **érezni,** cítiť.

Pravidlo. Mnohé slová v IV. páde a v množnom
 počte vynechávajú poslednú kmenovú písmenu (ö, o, e).

k. p. **dolog, dolgot, dolgok; ökör, ökröt, ökrök; étek, étket, étkek.**

Úkol, *Bátyám igen nagy fájdalmat érez, de én is érzem a fájdalmat. Atyám egy ökröt és egy tehenet akar venni. A szelek igen nagy hasznot hoznak. Nagybátyám epret és czukrot szeret. Lajos hozza a selymet és vásznót. Néném jó étkeket vitt a kertbe. Nem igen szeretem a retket és a sajtot, de a kenyeret és a húst nagyon szeretem. Ezek a tornyok nagyon maga sak és erősek. A kereskedő szép tákrót vett. Szeretem a majmokat nézni. Fáradt test mindig nyugodalmát kíván. A jámbor ember kerüli a vétket.*

§. 20.

Minulý čas.

Várt-am, (alak) čakal som.

várt-ál, čakal si.

várt, čakal.

várt-am, čakal som ho.

várt-ad, čakal si ho.

várt-a, čakal ho.

Vert-em, (-elek), bil som.

vert-él, bil si.

vert, bil.

vert-em, bil som ho.

vert-ed, bil si ho.

vert-e, bil ho.

Küldött-em, poslal som.

küldött-él, poslal si.

küldött, poslal.

küldött-em, poslal som ho.

küldött-ed, poslal si ho.

küldött-e, poslal ho.

várt-unk, čakali sme.

várt-atok, čakali ste.

várt-ak, čakali.

várt-uk, čakali sme ho.

várt-átok, čakali ste ho.

várt-ák, čakali ho.

vert-ünk, bili sme.

vert-etek, bili ste.

vert-ek, bili.

vert-ük, bili sme ho.

vert-étek, bili ste ho.

vert-ék, bili ho.

küldött-ünk, poslali sme.

küldött-etek, poslali ste.

küldött-ek, poslali.

küldött-ük, poslali sme ho.

küldött-étek, poslali ste ho.

küldött-ék, poslali ho.

Pravidlo. Keď kmen časoslov sa na **j, l, ly, n, ny, r,** končí, vtedy sa v minulom čase všade len „t“ privesuje; po iných písmenách sa musí „o, ö, e“ vložiť, a „t“ sa zdvojuje:

toto są stáva v tretej osobe jednotného počtu k. p. tartani, držai : tartott, držal : segített, pomáhal : sütött, piekol.

Látogatni, navštevovať; **futni**, bežať; **hatni**, účinkovať; **kötni**, viazať; **nyitni**, otvárať; **sütni**, piecť; **ütni**, ťcť; **vetni**, siať; **hajtani**, hnať; **tanácsolni**, radíť; **fölemelni**, pozdvihovať; **fizetni**, platiť; **melyeket**, ktoré; **fi**, syn; **mező**, pole; **rét**, lúka; **sétálni**, prechádzať sa; **útcza**, ulica; **reggel**, ráno; **estve**, večer; **színház**, divadlo; **templom**, kostol; **n. on**, en, ön, na; (kde)? **az asztalon**, na stole, **a réten**, na lúke.

Ú k o l. *Én a szép könyvet jó barátomtól kaptam. Hol találtad ezeket a virágokat? A réten a mezőn az erdőben. Láttátok bátyámat? Nem, hanem láttuk öcsédet és húgodat. Atyám látta tegnap nénédet a színházban. A fiam új könyvet talált az utcán. Tegnap egy hosszú levelet irtam. Kinek (kómu) irtad a levelet? Ma meglátogattam öcsédet, és ő még az ágyban volt. Hol sétáltatok tegnap este? Megszámláltad már a pénzedet? Igen is, már megszámláltam. János szép képeket nézett. A nagymamám virágokat hozott nővéremnek, melyeket a réteken szedett. Mindig szerettük a jó és őszinte barátokat, és kerültük a rossz és ravasz embereket. Fölemelled-e a nehéz követ?*

§. 21.

Majitel v množnomi majetok ale v jetnotnom počte.

Ruhá-unk, naša šata.

ruhá-tok, vaša šata.

ruhá-jok, jejich šata.

Kalap-unk, náš klobúk.

kalap-otok, váš klobúk.

kalap-jok, jejich klobúk.

Kert-ünk, naša zahrada.

kert-etek, vaša zahrada.

kert-jök, jejich zahrada.

Ház-unk, náš dom.

ház-atok, váš dom.

ház-ök, jejich dom.

Könyv-ünk, naša kniha.

könyv-etek, vaša kniha.

könyv-ök, jejich kniha.

Lo-v-unk, náš kôň.

lo-v-atok, váš kôň.

lo-v-uk, jejich kôň.

Majiteľ v jednotnom majetok ale v množnom počte.

<i>Ruhá-im</i> , moje šaty.		<i>Ház-a-im</i> , moje domy.
<i>ruhá-id</i> , tvoje šaty.		<i>ház-a-id</i> , tvoje domy.
<i>ruhá-i</i> , jeho šaty.		<i>ház-a-i</i> , jeho domy.
<i>Kalap-ja-im</i> , moje klobúky.		<i>Könyv-e-im</i> , moje knihy.
<i>kaláp-ja-id</i> , tvoje klobúky.		<i>könyv-e-id</i> , tvoje knihy.
<i>kalap-ja-i</i> , jeho klobúky.		<i>könyv-e-i</i> , jeho knihy.
<i>Kert-je-im</i> , moje zahrady.		<i>Lo-v-a-im</i> , moje kone.
<i>kert-je-id</i> , tvoje zahrady.		<i>lo-v-a-id</i> , tvoje kone.
<i>kert-je-i</i> , jeho zahrady.		<i>lo-v-a-i</i> , jeho kone.

Majiteľ aj majetok v množnom počte.

<i>Ruhá-ink</i> , naše šaty.		<i>Ház-a-ink</i> , naše domy.
<i>ruhá-itok</i> , vaše šaty.		<i>ház-a-itok</i> , vaše domy.
<i>ruhá-ik</i> , jejích šaty.		<i>ház-a-ik</i> , jejích domy.
<i>Kalap-ja-ink</i> , naše klobúky.		<i>Könyv-e-ink</i> , naše knihy.
<i>Kalap-ja-itok</i> , vaše klobúky.		<i>könyv-e itek</i> , vaše knihy.
<i>kalap-ja-ik</i> , jejích klobúky.		<i>könyv-e-ik</i> , jejích knihy.
<i>Kert-je-ink</i> , naše zahrady.		<i>Lo-v-a-ink</i> , naše kone.
<i>kert-je-itek</i> , vaše zahrady.		<i>lo-v-a-itok</i> , vaše kone.
<i>kert-je-ik</i> , jejích zahrady.		<i>lo-v-a-ik</i> , jejích kone.

Szüle, rodič; **példa**, príklad; **jóltévő**, dobrodinec; **pineze** pivnica; **szolga**, sluha; **szolgáló**, služka; **Ferencz**, František, **ártani**, škodiť; **követni**, nasledovať; **után**, po.

Úkol. Kde sú naši rodičia? Naši rodičia sú v kostole. Kde je tvoja služka? Moja služka je v pivnici. Milujem môjho otca a matku. Rádi máme našich učiteľov. Tie deti veľmi ctia svojich učiteľov. Tvoj zlý príklad škodil aj tvojmu mladšiemu bratovi. Nechcem tvoj príklad nasledovať. Viem už moju lekciiu. Aj ty vieš už tvoju lekciiu? Ešte ju neviem. Moja šata je nová, aj tvoja je nová. Ludvik svoje šaty dal chudobnému. Od môjho otca som dostal rukavice a od mojej matky klobúk. František sa učí svoju lekciiu. Moje stromy sú krajšie jako tvoje. Ale naše stromy

sú najkrajšie. Tvoj pes je tak veľký, jako môj. Po Bohu sú naši rodičia naši najväčší dobrodincovia. Kde je váš sluha a vaša slúžka? Naš sluha je v zahrade, a naša slúžka je v kuchyne. Môj mladší brat je v kostole a môj starší brat je vo škole. Vy dostanete vašu novú šatu. Kedy dostaneš tvoje čižmy? Zajtra.

§. 22.

<i>Magam, (én magam) ja sám.</i>		<i>magunk, my sami.</i>
<i>magad, ty sám.</i>		<i>magatok, vy sami.</i>
<i>мага, on sám.</i>		<i>magok, ony sami.</i>

ismeret, vedomosť; tapasztalás, skúsenosť; folyó, potok; idegen, cudzí; jól tesz, dobre robí; többre becsül, vyššie, váži; úgy, tak; azonban, medzitým; tökéletesen dokonále; némelly, niektorý; káros, škodný.

Úkol. *János szereti ön magát, de én nem szeretem őt. Én látom magamat a tükörben. Ő nem ártott neked. Kevés ember szeret másokat úgy mint ön magát. Ön magát becsüli, a ki mást becsül. Sok idegen nyelvet tanulunk, azonban a magunkét sem tudjuk tökéletesen. Némelly folyó igen káros. Barátomnak sok tapasztalása van.*

§. 23.

Čiastky domu a stavivo.

Alap, základ; ablak, okno; házfödél, strecha; csatorna, žlab; kémény, komín; kapu, vráta; kamra, komora; menés, chodba; lépcső, schody; konyha, kuchýňa; építőanyag, stavivo; a háznak része, časť domu; vas, železo; kő, kameň; ólom, olovo; agyag, hlina; oltott, hasené; kemény, tvrdý; fővény, homok, piesok; mész, vápno; vakolat, malta; téglá, tehla; fa, drevo, strom; üveg, sklo; érez, kov; zsíros, mastný; száraz, suchý; nedves, mokrý; érdes, drsný; sűrű, hustý; ritka, riedky; porhanyos, sypký; égetet, pálený; törékeny, krehký; át- látszó, prozračný.

Úkol. Základ je časť domu. Múr, strecha, komín, izba, komora, kuchyňa, pivnica, chodba, schody a vráta sú časti domú. Kameň je stavivo. Tehla, drevo, malta a hlinka sú stavivo. Železo a olovo sú kovy. Kameň je tvrdý a ťažký. Piesok je sypký a drsný, hlinka je maslná, suchá neb mokrá. Malta je hustá neb riedka. Vápno je hasené. Tehla je tvrdá, tlstá a pálená. Sklo je prozračné a krehké.

§. 24.

Nástroje remeselnícke.

Kalapács, kladivo; **fogó**, kliešte; **fejsze**, sekera; **fűrés**, píla; **olló**, nožnice; **tű**, ihla; **gyalu**, hoblík; **véső**, dláto; **furó**, nebožieč; **ráspolý**, pilník; **szomszéd**, sused; **kellemes**, príjemný, á, é; **olesó**, lacný; **éles**, ostrý; **tompá**, tupý; **szerszám**, nástroj; **udvar**, dvor; **tettem**, robil; **kládol som**; **élni**, žiť; **val, vel, s**; **ra, re, na** (kam?)

Pravidlo. Pri slováč, ktoré sa na samohlásku končia, potrebuje sa „val, vel“: k. p. **anya**, **anyával**, s matkou; **kefe**, **kefével**, pri slováč ale, ktoré sa končia na spoluhlásku, sa „v“ vynecháva a posledná spoluhlásku sa zdvoji. K. p. **Szorgalom**, pilnosť, **szorgalommal**, s pilnosťou; **szék**, **székkel**, a t. d.

Úkol. Stolár vrta s nebožiecom, hobluje s hoblíkom, a píli s pílou. Zámečník pribíja a kuje s kladivom. Krajčír strihá s nožnicami a šije s ihlou. Tesár potrebuje kliešte, sekera, pílu, dláto a nebožieč. Tieto nástroje sú mnohým remeselníkom veľmi potrebné. S mojim otcom som bol v meste. S dobrými ľuďmi žiť je veľmi príjemné. Mój brat šel s matkou do zahrady. S mojim priateľom som bol v našej zahrade. Mój starší brat bol so svojim psom v zahrade. Knihu som na stól položil. Sestra položila piero na knihu a písala s kriedou.

§. 25.

Vagyok, ja som.	vagyunk, my sme.
vagy, ty si.	vagytok, vy ste.
vagyon, van, jon jest.	vannak, ony sű.
Voltam, bol som.	voltunk, boli sme.
voltál, bol si.	voltatok, boli ste.
volt, bol.	voltak, boli.
Megyek, idem.	megyünk, ideme.
mégy, mész, ideš.	mentek, idete.
megy, mén, ide.	mennek, idú.
Mentem, šiel som, atd.	mentünk, šli sme.
mentél, šiel si.	mentetek, šli ste.
ment, šiel.	mentek, šli.

Pravidlo. Keď slovenské „jest, sű“ jako spojná (kopula) v reči stojí, v tenkrát sa v maďarskej reči vynecháva. V ostatných prípadoch sa aj v maďarskej reči vyjadruje, keď totiž znamená „má, sa nalezá“ k. p. **Hogy van? Jak sa má? hony vannak? jako sa majú? Hol van? Kde sa nalezá?**

Koldus, žobrák; olaj, olej; eczet, ocot; zsidó, žid; ősz, jaseň; inas, sluha, učeň; idő, čas; tavasz, jaro; Erzsébet, Alžbeta; ragadozó, dravý, á, é; előtt, pred; alatt, pod; nál, nél, pri; hoz, hez, ku, k; ugyan, ozaj síce.

Úkol. *Én nagyon szegény vagyok, de te gazdag vagy. Mi ugyan szegények, de szerencsések vagyunk. Ki van az ajtó előtt? Egy öreg koldus és inasunk. A fa alatt van egy szép madár. A kenyér és a leves az asztalon vannak. Hol vannak könyveim? A szekrényben. Ki van az atyádnál? Egy kereskedő és a szabó. A tavasz kelemesebb az ősznél. A tél hosszabb a nyárnál. Erzsébetet minden ember becsüli, mivel jámbor. A farkas igen ragadozó állat. Én az iskolába megyek. Hova mégy? Hol vagytok? A könyhába megyünk. Az asztalos és atyám a kerthez mennek, de én a házhoz megyek. A házunknál szép fa van.*

§. 26.

Budúci čas.

Várni fog-ok, -(lak) lebo várandok, budem čakať.

várni fogsz, lebo várandsz, budeš čakať.

várni fog, lebo várand, bude čakať.

várni fogunk, lebo várandunk, budeme čakať.

várni fogtok, lebo várandatok, budete čakať.

várni fognak, lebo várandanak, budú čakať.

várni fogom, lebo várandom, budem ho čakať.

várni fogod, lebo várandođ, budeš ho čakať.

várni fogja, lebo várandja, bude ho čakať.

várni fogjuk, lebo várandjuk, budeme ho čakať.

várni fogjátok, lebo várandjátok, budete ho čakať.

várni fogják, lebo várandják, budú ho čakať.

Vérni fogok, lebo verendek, budem biť.

verni fogom, lebo verendem, budem ho biť.

Pravidlo. Budúci čas v maďarskej reči je dvojnásobný, a síce : opísaný a jednoduchý. Opísaný sa tvorí s pomocným časoslovom „fog“ bude, ktoré časoslovo neurčitého spôsobu predchádza, lebo nasleduje, a vždy osobné koncovky prítomného času pravidelne „ok, sz“ a t. d. prijíma. Jednoduchý budúci čas ale sa s koncovkov „and, end“ tvorí, ktorá sa ku kmeňu časoslov prikladá.

Leszek, lebo fogok lenni,
budem.

leszesz, lebo fogsz lenni,
budeš.

lesz, lebo, fog lenni,
bude.

leszünk, lebo fogunk lenni,
budeme.

lesztek, lebo fogtok lenni,
budete.

lesznek, lebo fognak lenni,
budú.

Menni fogok, fogsz, fog, pojdem, pojdeš, pojde. a t. d.

Úkol. Môjho otca budem čakať. Môj brat list píše svojej matke. Aj ja budem môjmu ujcokovi písať. Prečo sa neučíš tvoju lekciiu? Už sa ju budem učiť. Zajtra budem vo škole rátať a čítať. Čo vy budete

does robiť? My budeme pracovať. Kupci budú predávať pekný tovar. Od Boha očakávame všetko dobré. Učiteľ bude dietky ve škole vyučovať a napomínať. Chlapci sa budú v kostole modliť, a ve škole budú čítať, rátať a pekne písať. Budeš-li sa v kostole modliť? Ano, už sa budem z mojej knižičky modliť. Prosil si od matky chleba? Ešte nie, ale si budem prosiť. Naši rodičia sa budú radowať, keď budeme poslušni. Môj otec bude tvojho brata napomínať. Budeš-li tvojej matke poslušný? Budem.

§. 27.

Hány? koľko? **reggel**, ráno; **este**, večer; **felkelni**, vstať; **lefekszem**, ľahnem; **lefeküdtem**, ľahol som; **négy órákor**, o štvrtej hodine; **hat**, šesť; **hét**, sedem tiež týždeň; **nyolcz**, osem; **kilencz**, devať; **tíz**, desať; **hónap**, mesiac; **kilenczven**, deväťdesiat; **száz**, sto; **szerencsétlen**, nešťastný; **esztendő**, rok; **első**, prvý; **á, é**, ezer, tisíc; **második**, druhý; **először**, prvýraz; **másodszor**, druhýraz; **tizenegy**, jedenásť; **húsz**, dväcať; **harmincz**, tricať; **negyven**, štyricať; **ötven**, päťdesiat; **hatvan**, šesťdesiat; **hetven**, sedemdesiat; **nyolczvan**, osemdesiat; **egyfélé**, jednaký; **nap**, den, slnko; **király**, kráľ **magyar**, ubor, uhorský.

Úkol. *A kertenél három ló és két kutya áll. Atyámnak négy háza van. Egy hétkben hét nap van. Az első ember nem volt engedelmes az Istennek. Második Lajos magyar király igen szerencsétlen volt. Most ezer nyolczszáz hatvankilenczedik esztendőben vagyunk. Egy napban húszonnégy óra van. Egy hónapban harmincz vagy harmincznégy nap van. Hány óra lehet most? Már öt óra lesz. Még nincs hat óra. Tegnap este nyolcz órákor lefeküdtem, de ma reggel már négy órákor felkeltem. Minden esztendő (neb év) tizenkét hónapból áll.*

§. 28.

Vasárnap, nedela; **hétfő**, pondelok; **kedd**, utork; **szerda**, sreda; **csütörtök**, štyrtok; **péntek**, piatok; **szombat**, sobota, **délután**, popoludnie; **délelőtt**, predpoludnie; **hívni**, volať, menovať; **út**, cesta; **elveszteni**, stratiť; **után**, po; **korán**, včas; **régen**, dávno; **érett**, zralý; **talán**, snád; **hanem**, ale; **otthon**, doma; **senki sem**, žiaden; **semmi**, semmit, nič; **szabad**, slobodný; **ajándék**, dar; **megáldani**, požehnávať; **annyi**, tolko; **azelőtt**, predtím; **ebben**, v tomto; **abban**, v onom; **attól**, od onoho; **ettől**, od tohoto; **abból**, z onoho; **ebből**, z tohoto; **kapni**, dostať.

Úkol. *Ezt az embert az Isten is megáldja, mert mindig erényes. Könyvemet öcsédnek adom. Kinek adtad a kalapodat? Én senkinek sem mondtam meg a titkomat. Ki volt itt délelőtt és délután? Kivel voltál tegnap a kertben? Atyámmal és fivérémmel. Hol voltatok ma reggel? Otthon. Ma délután az erdőbe megyünk. Róza virágokat hozott az anyjának, mellyeket a réteken szedett. Késemet az utcán vesztettem el, de már megtaláltam. Ettől az embertől szép ajándékot kaptam. Abból a rest gyerekekből nem lehet szerencsés ember. Kalapodat arra az asztalra tetted, most is ott van.*

§. 29.

Nálam, u mňa; **nálad**, u teba; **nála**, u neho; **nálunk**, u nás; **tőlem**, od mňa; **velem**, se mňou; **előttem**, prede mňou; **belőlem**, ze mňa; **rólam**, o mne; **hozzám**, ku mne; **reám**, na mňa; **értem**, pre mňa; **félni**, báť sa; **jött**, prišol; **mondani**, hovoriť.

Pravidlo. Vetšia čiastka pomerových slabík a slov, prijma osobné koncovky, k. p. **Hozzám**, **hozzád**, **hozzá**, **ku mne**, **k tebe**, **k nemu**; **hozzánk**, **hozzátok**, **hozájok**, **knám**, **k vám**, **k ním**.

Úkol. Kire néz az anyád? Te reád, redjok. Kihez jöttél? Hozzád és hozzátok. Kitől félsz? Tőled. Ha az Isten velünk van, akkor szerencsések vagyunk. Nem barátomtól hanem tőled halottam az újságot. Vasárnapon veled és leányommal a templomba megyek. Ötszem tegnap hozzám jött, és én holnap vele megyek hozzád. A tanító ma nálam volt. Atyám értem küldött, mert szomszédunk nálunk volt. A te fióred igen ravasz fiú, sok rosszat mondott nálad én rólam, és nálam, te rólad. Reggel hat órakor voltam veletek a városban.

§. 30.

Rozkazováci spôsob.

Légy, bud!	Men-j, id!
legyen, nech je!	men-jen, nech ide!
legyünk, budme!	men-jünk, pojdme!
legyetek, budte!	men-jetek, idte!
legyenek, nech sú!	men-jenek, nech idú!
Vár-j, čakaj!	vár-jatok, čakajte!
vár-jon, nech čaká!	vár-janak, nech čakajú!
vár-jad, čakaj ho!	vár-játok, čakajte ho!
vár-ja, nech ho čaká!	vár-ják, nech ho čakajú!
Ver-j, bi!	ver-jetek, bite!
ver-jen, nech lebo ať bije!	ver-jenek, nech lebo ať bijú!
ver-jed, bi ho!	ver-jétek, bite ho!
ver-je, nech lebo ať ho bije!	ver-jék, nech lebo ať ho bijú!
Olvas-s, čítaj!	olvas-satok, čítajte!
olvas-son, nech lebo ať číta!	olvas-sanak, nech lebo ať čítajú!
olvas-sad, čítaj ho!	olvas-sátok, čítajte ho!
olvas-sa, nech lebo ať ho číta!	olvas-sák, nech lebo ať ho čítajú!

Pravidlo. Keď sa ku kmeňu časoslova „j“ privesí, vtedy znamená rozkazováci spôsob. Jestli ale kmeň vychádza na „s, sz, z“ pismeny, tie sa všade tam zdvoja, kde by malo „j“ privesené byť.

Lopni, kradnuti, **ölni**, zabit; **megengedni**, dovoli; **elkésérni**, odprovázdat; **járni**, chodit **leírni**, odpisat, opisat; **kisepelni**, vymetat; **érni**, dôjst; **örízni**, strážit; **oltalmazni**, bránit; **gyakorolni**, cvičit sa; **megmagyarázni**, vykladat; **szerezni**, zaopatrit; **gyűlölni**, nenávidet; **meggondolni**, rozvážit; **eltagadni**, zatajit; **hibázni**, chybit; **vigyázni**, lebo **figyelmezn**i, pozorovat; **intés**, napomenutié; **felebarát**, bližny; **lassan**, pomalu; **tovább**, ďalej; **darab**, kus.

Úkol. Ne lopj! Becsüljétek felebarátaitokat. Adj nekem egy almát és egy darab kenyeret Mit akarsz? Azt akarom, hogy elkésérjed a barátodat. Ne beszéljétek sokat. Ne mond tovább a mit halottál. Tiszteld anyádat. Ne dicsérd magadat. Lassan járd, tovább érsz. Tanuld megismerni magadat. Kérüljétek a vétket és gyakoroljátok az erényt. Írd le a levelet. Tanuld még a leczkédet. Seperd ki a szobát Gondold meg mindig, a mit beszélsz. Ne tagadd el ha hibáztál. Hozz vizet. Hozzatok bort. Olvasd el nekem, a mit írtál. Atyám kívánja, hogy magyarázzam öcsémnek a leczkét Keressetek és találtok. Figyelmezzetek szüleitek intéseire. Ha az iskolában vagytok, vigyázzatok tanítóitok szavaira. Őrizzétek magatokat rossz barátoktól. Olvassátok csak a jó és hasznos könyveket. Oltalmazzatok a gyöngébbeket. Szerezd magadnak az őszinte barátot. Azt megengedi az atyám, hogy elkésérjétek barátunkat.

§. 31

Szeret, miluje; **szeress**, miluj; **tartani**, držat; **segíteni**, pomáhat; **eleresztteni**, vypusti; **bocsátani**, pusti; **bántani**, ubližit; **fordítani**, obracat; **teljesíteni**, vyplnit; **választani**, volit; **vetni**, sít; **aratni**, žat; **nevetni**, smiat sa; **meghallgatni**, vyslyšat; **megvétni**, zapovrhat; **megsértteni**, obrazit; **megbocsátani**, odpusti; **kínitni**, otvorit; **meglátogatni**, navštivit; **megmutatni**, ukázat.

P r a v i d l o. Keď kmeň časoslov sa na „t“ končí, vtedy sa na miesto „j“ pripojuje „s“; keď ale pred „t“ krátka samohláska stojí, a pri nektorých časoslovách po „á, ó“ sa to „t“ vynecháva, „s“ ale sa zdvojuje, k. p. **szeret, szeress, miluj; tart, drži; tartsz, drž; fest, fess, maluj! lát, láss! vid!**

ír, píše; irat, nechá písať; csinál, robí; csináltat nechá robiť; ver, bije; veret, nechá biť; lát, vidí; láthat, môže vidieť; keres, kereshet, môže hľadať.

P r a v i d l o. Slovenské „necháť“ sa s koncovkou „tat, tet“ lebo „at, et“; slovo ale „môct“ s koncovkou „hat, het“ vyjadruje k. p. **ír, irat, nechá písať; kér, kéret, nechá prosiť. Vár, várhat, môže čakať; szeret, szeret-het, môže mlúviť.**

Úkol. Nyisd ki az ajtót! Látogass meg engem holnap. reggel. Mutassátok meg nekem, a mit tegnap festettetek. Szeresd az Istent és felebarátodat. A ki vetett, az arasson is. Ne nevésetek a templomban. Hallgassátok mindig tanítóitoknak szavait. Ne bántsd az én barátomat. Jóra fordítsátok az időt. Ereszszétek el a macskát és a kutyát. Mellyiket válasszam a kettő közül? Válaszd azt, a melyiket akarsz. Jól vigyázzon, hogy a lovak el ne fussanak. Azért van két fülünk, két szemünk, de csak egy szánk, hogy többet haljunk és lássunk, mint beszéljünk Lajos azért nem tanulhat, mert nem vigyázott. Az ember soha sem tanulhat eleget. Két úrnak nem szolgálhatok. Az erényt mindig gyakorolhatja az ember. Mit hozattál? Kenyeret és almákat hozattam. Atyám cseresnyét hozatott. Hozassatok bort is. Péter új ruhát csináltatott magának. Még nem irattad le a levelet? Már leírtam.

§. 32.

Trpnie časoslova.

Dicsérni, chváliť; **dicsértetni**, chválený byť; **dicsértetik**, jest chválený; **keresni**, hľadať; **kerestetni**, hľadaný byť; **kerestetik**, jest hľadaný; **találni**, naleznúť; **találtatni**, nalezenný byť; **találtatik**, jest nalezenný; **várni**, čakať; **váratni**, čakaný byť; **váratik**, jest čakaný; **kérni**, prosiť; **kéretni**, prosenný byť; **kéretik**, jest prosenný.

Pravidlo. Trpné časoslovo sa tvorí; keď sa ku kme-
nu činného časoslova, jestli je jednoslabičné „at, et“; jestli
ale dvojslabičné „tat, tet“ privesí. V tretej osobe prítomné-
ho času jednotného počtu sa ku utvorenému časoslovu kon-
covka „ik“ prikladá. k. p. **kér-et, kér-et-ik; ir-at, ir-at-
ik; olvas-tat, olvas-tat-ik; szeret-tet, szeret-tet-ik.**

Oznamovací spôsob.

Prítomný čas.

<i>Vár-at-om</i> , čakaný, á, é som		<i>Vár-at-unk</i> , čakani sme.
<i>vár-at-ol</i> , čakaný si.		<i>vár-at-tok</i> , čakani ste.
<i>vár-at-ik</i> , čakaný je.		<i>vár-at-nak</i> , čakani sú.
<i>Kér-et-em</i> , prosenný som.		<i>Kér-et-ünk</i> , proseni sme.
<i>kér-et-el</i> , prosenný si.		<i>kér-et-tek</i> , proseni ste.
<i>kér-et-ik</i> , prosenný je.		<i>kér-et-nek</i> , proseni sú.

Pravidlo. Prvá osoba trpních časoslov sa tvorí s
dodaním koncovky „om, em.“ Druhá osoba „ol, el.“ V množ-
nom počte dostáva trpné časoslovo tie samé koncovky, jaké
činné časoslovo neurčitej formy teda: **unk, űnk, tok, tek;
nak, nek.** To platí aj v ostatných časoch, to jest: kon-
covky osôb množného počtu sa tie samé, jako činného
časoslova neurčitej formy.

Minulý čas.

<i>Vár-at-tam</i> , bol som čakaný.		<i>Vár-at-tunk</i> , boli sme čakani.
<i>vár-at-tál</i> , bol si čakaný.		<i>vár-at-tatok</i> , boli ste čakani.
<i>vár-at-ott</i> , bol čakaný.		<i>vár-at-tak</i> , boli čakani.
<i>Kér-et-tem</i> , bol som prosenný.		<i>Kér-et-tünk</i> , boli sme proseni.
<i>kér-et-tél</i> , bol si prosenný.		<i>kér-et-tetek</i> , boli ste proseni.
<i>kér-et-ett</i> , bol prosenný.		<i>kér-et-tek</i> , boli proseni.

Budúci čas.

Fogok váratni, budem čakany.   *Fogok kéretni, budem prosený a t. ď.*

Vár-at-andom, budem čakany.   *Vár-at-andunk, budeme čakani.*

vár-at-andol, budeš čakany.   *vár-at-andatok, budete čakani.*

vár-at-andik, bude čakany.   *vár-at-andanak, budú čakani.*

Kér-et-endem, budem prosený.   *Kér-et-endünk, budeme proseni.*

kér-et-endel, budeš prosený.   *kér-et-enditek, budete proseni.*

kér-et-endik, bude prosený.   *kér-et-endenek, budú proseni.*

Rozkazovací spôsob.

Vár-as-sál, čakany bud!   *Kér-es-sél, prosený bud!*

vár-as-sék, nech je čakany!   *kér-es-sék, nech je prosený!*

vár-as-sunk, čakany budme!   *kér-es-sünk, proseni budme!*

vár-as-satok, čakany budte!   *kér-es-setek, proseni budte!*

vár-as-sanak, nech sú čakani!   *kér-es-senek, nech sú proseni.*

Orvos, lekár; **miután**, keď, potom keď; **ellenség**, nepriateľ; **visszavonulni**, naspät tiahnúť, utiahnúť sa; **szinnü**, činohra; **szent**, svatý; **koronázni**, korunovať; **Esztergom**, Ostrihom; **hazugság**, klam, lež, faloš; **minduntalan**, ustavične; **figyelem**, bedlivosť, pozorlivosť; **háborgatni**, buriť, nepokojiť; **megvetni**, opóvrhnúť, posiať; **szerény**, skromný; **nyomni**, tlačiť; **boldogulni**, šťastný byť, dále príjť; **mindenki**, jedenkaždý; **kincs**, poklad; **jött**, prišol; **rágalmazás**, utrhánie.

Ú k o l. *Bátyám már tegnap várattott és nem jött. Azt nem tudtam, hogg otthon várattol. A ki vetett, az arattni is fog. Már várattandom átyamtól a városban. Szomszédomat kérttem, hogy menjen az orvoshoz. A rest fia gyakran megbüntetik szülőitől.*

Házunk kapuja már kilencz óraker bezáratik. Az öcsém ma váratik. Miután az ellenség megveretett, visszavonult. Ezen színmű tegnapelőtt adatott először. Nem dolgozhatok figyelemmel, ha minduntalan háborgattatom. János barátom munkája kész már, de még nem nyomtatott ki. Szent István király 1000ik évben koronáztatott meg. Hol koronáztatott meg? Esztergomban. Ki hazugsággal és rágalmazással akar boldogulni mindenkitől megvetetik. Ő nagyon becsültetik, mivel jámbor és szerény. Sok ember van a világon. Holnap szép idő lesz. A jó és jámbor király nagy kincs az országban. A nem titok, a mit két ember tud. A fiu az oskolába jár, hogy tanuljon. Az atya azt ígérte fiának, hogy egész új ruhát csináltat neki, ha szorgalmas lesz. Mellyik az első város Magyarországon? Szereti ön Magyarországot? Nagyon szeretem. Kérd meg anyádat, hogy adjon nekem egy kis kenyeret.

§. 33.

Nepravidelnie časoslová.

Menni, isť; **mentem**, išol som; **lenni**, stať sa; **lettem**, stal som sa; **venni**, kupovať; **vesz**, kupuje; **veszek**, kupujem; **veszem**, kupujem (ho); **tenni**, robiť; **teszek**, robím; **teszem**, robím (to); **vinni**, niešť; **viszek**, nesiem; **hinni**, veriť; **hiszek**, verím; **hiszem**, verím (to);

Pravidlo. Časoslová „tesz, vesz, hisz, visz“ po neváč činnosť znamenajú, potrebujú sa jak, v určitej, tak aj v neurčitej forme.

Inni, piť.

Enni, jest.

Prítomný čas.

Neurčitá forma.

Iszom, püjem.
iszol, piješ.

Eszem, jem.
eszol, ješ.

iszik, pije.
iszunk, pijeme.
isztok, pijete.
isznak, pijú.

eszik, je.
eszünk, jeme.
esztek, jete.
esznek, jedia.

Určítá forma.

Izom, pijem (ho).
iszod, piješ.
iszszá, pije.
iszszuk, pijeme (ho)
iszszátok, pijete.
iszszák, pijú.

Eszem, jem (ho).
eszed, ješ.
eszi, je.
eszszük, jeme (ho).
eszítek, jete.
eszik, jedia.

Minulý čas.

n. f.

Ittam, pil som.
ittál, pil si.
ivott, pil.
ittunk, pili sme.
ittatok, pili ste.
ittak, pili.

Ettem, jedol som.
ettél, jedol si.
evett, jedol.
ettünk, jedli sme.
ettetek, jedli ste.
ettek, jedli.

u. f.

Ittam, pil som (ho).
ittad, pil si.
itta, pil.
ittak, pili sme (ho).
ittátok, pili ste.
itták, pili.

Ettem, jedol som (ho).
etted, jedol si.
ette, jedol.
ettük, jedli sme (ho).
ettétek, jedli ste.
ették, jedli.

Budúci čas.

n. f.

Inni fogok, budem piť.
inni fogunk, budeme piť.

Enni fogok, budem jesti atd.
enni fogunk, budeme jesti atd.

u. f.

Inni fogom, budem (ho) piť.
inni fogjuk, budeme piť.

Enni fogam, budem (ho) jesti.
enni fogjuk, budeme jesti atd.

Rozkazovací spôsob.

n. f.

Igyál, pi !
igyék, nech pije !

Egyél, jedz !
egyék, nech je !

igyunk, pime !
igyatok, pite !
igyanak, nech pijú !

együnk, jedzme !
egyetek, jedzte !
egyenek, nech jedia !

u. f.

Igyad, pi (ho !)
igya, nech pije !
igyuk, pime (ho !)
igyatok, pite !
igyák, nech pijú !

Egyed, jedz (ho !)
egye, nech je !
együk, jedzme (ho !)
egyétek, jedzte !
egyék, nech jedia !

Menekedni, brániť sa; **menekszem**, bráním sa; **aludni**, spať; **aluszom**, spím; **feküdni**, ležať; **dolgozni**, pracovať; **esküdni**, prisahať; **megelégedni**, spokojným byť; **cselekedni**, vykonávať, činiť; **haragudni**, hnevať sa; **haragszom**, hnevám sa; **nyugodni**, odpočívať; **megbetegedni**, ochoreť; **megrészegedni**, opiť sa; **dicsekedni**, chváliť sa.

Pravidlo. Časovanie týchto slov sa skoro srovnáva s časovaním časoslov „eszik, a iszik.“ Že ale v tretej osobe jednotného počtu prijímajú koncovku „ik“, preto sa budú časovať vedľa trpnej formy.

Prítomný čas.

Aluszom (*alszom*), spím.
aluszol, spiš.
aluszik, spi.
aluszunk, spíme.
alusztok, spíte.
alusznak, spia.

Cselekszem, činím.
cselekszel, činiš.
cselekszik, čini.
cselekszünk, činíme.
cselekesztek, činíte.
cselekesznek, činia.

Minulý čas.

Aludtam, spal som.
aludt, (*aludott*), spal.

Cselekedtem, činil som.
cselekedett, činil.

Budúci čas.

Aludni fogok, lebo *aluvandom*, budem spať a t. d.

Cselekedni fogok, lebo *cselekvendem*, budem činiť atd.

Rozkazovací spôsob.

Aludjál, spi !
aludjék, nech spi !

Cselekedjél, čin !
cselekedjék, nech čin !

§. 34.

Neosobnie Časoslová.

Villámlík, blýska sa.
villámlott, blýskalo sa.
villámlani fog, bude sa blý-
skať.

nekem van, mám.
nekem lehet, môžem mať.

Várom kell, musím čakať.
várnod kell, musíš čakať.
várnia kell, musí čakať.
várnunk kell, musíme čakať.
várnotok kell, musíte čakať.
várniok kell, musia čakať.

esik, prší.
esett, pršalo.
esni fog, bude pršať.
nekem kell, potrebujem,
musím.

nekem fáj, bolí mňa.

Vernem kell, musím biť.
verned kell, musíš biť.
vernie kell, musí biť.
vernünk kell, musíme biť.
vernetek kell, musíte biť.
verniök kell, musia biť.

Hizelkedő, pochlebník; **sors**, osud; **folyvást**, neprestajne; **dörögni**, hrmieť; **vásár**, jarmok; **haza**, domov, vlasť; **csalni**, oklamať; **mulatni**, zabávať; **halni**, mrieť; **ritkán**, zriedka; **henyélni**, zaháľať; **hazudni**, cigániť, lhať; **felkelni**, vstať; **vásárfi**, jarmočné; **alkonyodik**, mrká sa; **hajnalodik**, svitá; **harmatozik**, rosí; **havazik**, sňaží; **menydörög**, hrmí; **történik**, stáva sa; **világlik**, rozvidnieva sa; **illik**, sluší.

Ú k o l. *Ki vette el almáimat? Unokád. Vegye meg ezt a szép képet! Ne higgy a hizelkedőnek, mert többnyire meg akar csalni, Hova tettétek kalapomat? Hova méggy most fiam? Most oskolába megyek. Kinél eszel ma? Ma nagybátyámnál eszem. Bátyám ma többet ivott, azért beteg. Ki fekszik ott a fävön? Az anyám fekszik ott. Hol van barátod? A még alszik, de fivéreim és alusznak. Legboldogabb ember, ki sorsával megelégszik. Tegnap anyátok nagyon megharagudott. Miért nem jött ön délelőtt hozzám? Mert nagyon esett az eső. Hogyan mulattál tegnap a kertben? Nem igen jól; rossz idő volt, majd hat óráig folyvást dörgött és villámlott. Ki-*

nek kell a könyv? Kérem nekem kell. Hova megy ön? Elmegyek a vásárra s veszek gyermekeimnek vásárfát. Kicsoda volt azon úr, kivel az utcán beszéltél? Az házi tanítónk volt. Kinek hozatta ön a virágokat? Hugomnak. A hazáért élni s halni szép dolog. Ritkán találni igaz barátot. Dolgozni kell, és nem henyélni. Nem mehetek veled, mert dolgoznom kell. Nekem most tanulnom kell és neked itt-hon maradnod. Az olyan embernek, a ki sokat beszél, vagy sokat kell tudnia, vagy sokat hazudnia. Most le kell írnom a leczkémet. Korán reggel fel kell kelnem, mert templomba és iskolába kell mennem.

§. 35.

Časovanie pravidelných slovies.

Oznamovací spôsob.

Hlboké.

Vysoké.

n. f.	J. č.	u. f.	n. f.	J. č.	n. f.
Vár-ok (lak)		vár-om.	ver-ek.		ver-em.
vár-sz.		vár-od.	ver-sz.		ver-ed.
vár.		vár-ja.	ver.		ver-i.
	M. č.			M. č.	
Vár-unk.		vár-juk.	ver-ünk.		ver-jük.
vár-tok.		vár-játok.	ver-tek.		ver-itek.
vár-nak.		vár-ják.	ver-nek.		ver-ik.
Čakám at.đ.	Čakám ho at.đ.		Bijem at.đ.	Bijem ho at.đ.	

Súminulý čas.

n. f.	J. č.	u. f.	n. f.	J. č.	u. f.
Vár-ék (álak.)		vár-ám.	ver-ék (élek)		ver-ém.
vár-ál.		vár-ád.	ver-él.		ver-éd.
vár-a.		vár-á.	ver-e.		ver-é.

M. č.		M. č.	
<i>Vár-ánk.</i>	<i>vár-ók.</i>	<i>ver-énk.</i>	<i>ver-ók.</i>
<i>vár-átok.</i>	<i>vár-átok.</i>	<i>ver-étek.</i>	<i>ver-étek.</i>
<i>vár-ának.</i>	<i>vár-ák.</i>	<i>ver-ének.</i>	<i>ver-ék.</i>
Čakal-a-o som atď.	Čakal-a-o som ho atď.	Bil-a-o som atď.	Bil-a-o som ho atď.

Minulý čas.

J. č.		J. č.	
n. f.	u. f.	n. f.	u. f.
<i>Vár-t-am(alak)</i>	<i>vár-t-am.</i>	<i>ver-t-em(elek)</i>	<i>ver-t-em.</i>
<i>vár-t-ál.</i>	<i>vár-t-ad.</i>	<i>ver-t-él.</i>	<i>ver-t-ed.</i>
<i>vár-t.</i>	<i>vár-t-a.</i>	<i>ver-t.</i>	<i>ver-t-e.</i>
M. č.		M. č.	
<i>Vár-t-unk.</i>	<i>vár-t-uk.</i>	<i>ver-t-ünk.</i>	<i>ver-t-ük.</i>
<i>vár-t-atok.</i>	<i>vár-t-átok.</i>	<i>ver-t-etek.</i>	<i>ver-t-étek.</i>
<i>vár-t-ak.</i>	<i>vár-t-ák.</i>	<i>ver-t-ek.</i>	<i>ver-t-ék.</i>
Čakal-a-o som atď.	Čakal-a-o som ho atď.	Bil-a-o som atď.	Bil-a-o som ho atď.

Predminulý čas.

J. č.	
n. f.	u. f.
<i>Vár-tam volt al. vala.</i>	<i>vár-tam volt al. vala.</i>
<i>vár-tál volt al. vala.</i>	<i>vár-tad volt al. vala.</i>
<i>vár-t volt al. vala.</i>	<i>vár-ta volt al. vala.</i>
M. č.	
<i>Vár-tunk volt al. vala.</i>	<i>vár-tuk volt al. vala.</i>
<i>vár-tatok volt al. vala.</i>	<i>vár-tátok volt al. vala.</i>
<i>vár-tak volt al. vala.</i>	<i>vár-ták volt al. vala.</i>
Bol-a-o som čakal-a-o atď.	Bol-a-o som ho čakal-a-o atď.
J. č.	
<i>Ver-tem volt al. vala.</i>	<i>ver-tem volt al. vala.</i>
<i>ver-tél volt al. vala.</i>	<i>ver-ted volt al. vala.</i>
<i>ver-t volt al. vala.</i>	<i>ver-te volt al. vala.</i>
M. č.	
<i>ver-tünk volt al. vala.</i>	<i>ver-tük volt al. vala.</i>
<i>ver-tétek volt al. vala.</i>	<i>ver-tétek volt al. vala.</i>
<i>ver-tek volt al. vala.</i>	<i>ver-ték volt al. vala.</i>
Bol-a-o som bil-a-o, atď.	Bol-a-o som ho bil-a-o atď.

Minulý čas.

J, č.

n. f.	u. f.	n. f.	u. f.
Vártam volna.	vártam volna.	vertem volna.	vertem volna.
vártál volna.	vártad volna.	vertél volna.	verted volna.
várt volna.	várta volna.	vert volna.	verte volna.
M. č.		M. č.	
vártunk volna.	vártuk volna.	vertünk volna.	vertük volna.
vártatok volna.	vártátok volna.	vertetek volna.	vertétek volna.
vártak volna.	várták volna.	verték volna.	verték volna.

Bol by som čakal atď. Bol by som ho čakal atď. Bol by som biľ atď. Bol by som ho biľ atď.

Neurčitý spôsob.

Várni, čakať. Verni, biť.

Účastia.

- a) Prítomného času: Vár-ó čakajúci; ver-ő bijúci.
 b) Minulého času: Vár-t čakany; ver-t bitý.
 c) Budúceho času: Vár-andó čakať sa majúci; ver endő
 biť sa majúci.
 d) Priechodník: Vár-va, várván, čakajúc; ver-ve ver-
 vén bijúc.

§. 36.

Cvičenia.

Ú k o l. Deti pracovali celý den v zahrade. Slunce svietilo jasne, bolo veľmi teplo. Včely poletovali s kvetiny na kvetinu a cucaly sladkú šťavu z kvetinových kališkov. Čo sme v chládku sedeli, odpiloval zahradník suché konárky so stromov. Keď počalo pršať, šli sme domov. Pred našim domom stál cudzí muž a pozdravil nás prívetive. On nám vypravoval o svojom živobyti. Keď sme zo zahrady vychádzali, prišol nám náš milý otec v ústrety. Šli

sme sním na lúku a trhali sme pestré kvetiny. Na nebi objavil sa mesiac a hviezdy. Matka pripravila večeru. Po večere sa deti pomodlili a šly spať. Otec zhasil svetlo a odobral sa do pokoja.

Röpködni, poletovať; **szívogatni**, cucat; **nedv**, štava; **virágcsésze**, kvetinový kališok; **árnyék**, chládok; **ágacska**, konárik; **üdvözölni**, pozdraviť; **elbeszélni**, vypravovať; **eleibe**, v ústrety; **rét**, lúka; **szakasztani**, trhať; **tarka**, pestrý; **ég**, nebo; **megjelenni**, objaviť; **készíteni**, pripraviť; **eloltani**, zhasiť; **eltavozni**, odobrať sa.

Ú k o l. *Ma ünnepeltük meg nagyanyánk nevenapját. Nénédet kerestük, de nem találtuk. Nem ismered azon urat, a ki tegnap szomszédoddal beszélt? Kinyitottam az ablakot, mert nagyon meleg volt a szobában. Fivérem egy idegen embert látott kertünkben. Jó barátom kijavította magyar feladatomat. Szomszédod ott is arat a hol nem vetett. Szeretett unokám akkor jött hozzám, midőn történelmet tanulám. Hol volt nénéd, mikor én kerestem? Ő akkor éppen nagyanyját látogató. Sokat beszélének rólad az emberek, midőn házunkat elhagyta.*

Ünnepelni sláviť; **kijavítani**, opraviť; **aratni**, žať; **vetni**, siať; **történelem**, dejepis; **elhagyni**, opustiť.

Ú k o l. *Keď bol Kristus na križi umrel, zatmelo sa slunce. Slunce bolo práve vyšlo, keď sme na horu vystúpili. Keď bol Noe z korábu vyšol, obetoval Pánu Bohu. Keď sa žiaci zo školy navrátili, pomáhali rodičom. Keď bol zahradník jamy vykopal, sadiť stromky. Keď sme do hory prišli, sbierali sme jahody. Prve než slunce zapadlo, bola práca dokončená. Vtáci prileteli k potoku, pily čerstvý vodu.*

Kain brata svojho zabil, blúdil v horách. Sotya sme mesto opustili, začalo veľmi pršať. Tvoje sestry uplietly koše a predali jich na trhu. Boh stvoril človeka a vdýchnuť doňho dušu nesmrteľnú. Ludvig by bol zdravší, keby viac pracoval.

Kereszt, kríž; besötétetni, zatmeiť; hegy, hora; fölmenni, vystúpiť; bárka, koráb; áldozni, obetovať; verem, jama ültetni, sadiť; mielőtt, prvé než; lenyugodni, zapadnúť; agyonütni, zabiť; tévelyegni, blúdiť; elhagyni, opustiť; fonni, pliesť; kosár, kôš; teremteni, stvoriť; ihlelni, vdýchnuť; lélek, duša.

Ú k o l. Szeretnők bátyádat, ha szerényebb volna. Ha tanulni akarnál, többet tudnál. Barátom eladná házát és kertjét, ha vevője volna. Eladnám a lovacmat, ha mást kapnék. Ha tőlem függött volna, az bizonyosan nem történt volna. Én mutattam neki az új nadrágomat, ő pedig mutatta nekem az új kötőst. Ocsém egy idegen embert látott házunknál. János megijesztette a kis fivéremet. Haza menvén találtam ezt a könyvet. A mi egynek mondatott, mindenkit illet. A nap, hold és csillagok világító testek. Ravasz embernek hitelt nem kell adni. A mezőn dolgozó ember egészséges. Megtaláltam az elveszett tollkésemet. Testvéreim eltévedtek tegnap a városban, azért kerestük. Tanulás által bővíthetjük értelmünk kincseit. Ocsém látott téged minap a színházban, de én nem látalak.

Szerény, skrovný; vevő, kupec; függni, závisel; megijesztetni, nalakal; illetni, týkal sa; eltévedni, zabehnűi; bővíteni, rozširit; értelem, rozum.

Ú k o l. Milé diéta, pracuj pilne a budeš šťastné; rodičia budú s tebou spokojní. Tráva na lúkach

vadne a uvadne docela. Na jar budú sa sňah rozpúšťať. Povetrie sa oteplí. Stromy budú pučiť a kvitnúť. Rovník bude orať, siať a brániť. Zahradník bude stromy prirezávať a okopávať. Vtáči budú hniezda stavať a svoje mláďe krmiť. Včely budú z kvetín med sbierať. Ovce sa budú po vrškoch pásť a pastier ich bude so svojim psom strážiť. Mám veľmi mnoho práce, nebudem ťa môcť zajtrá navštíviť. Už sme mnoho trpeli, ešte trpíme a aj budeme trpieť, dokiaľ nezmudrieme. Vy pasiete voly a my budeme pásť ovce a kone. On nám slúbil že nám bude skoro písať, ale nevieme, kedy jeho list obdržíme. To myslíš, že sa táto bajka bude ľubiť tvojej sestre? Myslím, že sa jej bude ľubiť. Kedy mi dáš tú obrázkovú knihu, ktorú si mi slúbil? Zajtrá.

Hervadni, vadnúť; **levegő**, povetrie; **sarjadni**, pučiť; **boronálni**, brániť; **megnyesni**, prirezávať; **körülásni**, okopávať; **fészek**, hniezdo; **taplálni**, krmiť; **domb**, vršok; **legelni**, pásť; **örizni**, strážiť; **szenvedni**, trpieť; **mese**, bajka; **tetszeni**, ľubiť.

Ú k o l. *Nekem van igen gyönyörű kertem; neked volt sok szép virágod; öcsémnek lesznek szép lovai. Ki nyulat akar fogni, az nem csinál nagy zajt. Én szépen megfogom unokádat kérni, s ő ismét eljövend. Ma délután meg fogod nagybátyámat látni. A kertész azt ígérte volt nekem, hogy vasárnapon igen illatos virágokat hozand. Elkészíti-e már az asztalos a te íróasztalodat? Ma voltam nála, s ő azt mondotta, hogy jövő hétre fogja elkészíteni. Ki ifjúságában nem tanul, később fogja érezni rossz következtéseit. Azt hallom, öcséd nem akar tanulni; mi lesz így belőle? A tanító meg fogja jutalmazni*

*jő és szorgalmas tanítványaikat. Én foglak szeretni,
ha megjavulsz. Ezen kalapot és köntöst szegénynek
fogom adni. Holnap reggel korán fogok felkelni,
mert barátomat várom. Fogsz-e magyarul tanulni?
Már mindennap magyarul fogok valamit írni és
olvasni.*

**Zaj, hluK; illatos, voňavé; megköszönni, podákováť sa;
következés, následok; megjavulni, polepšit sa.**

II. Čiastka.

Čitanka.

1.

Szorgalmat
Melőspinyt
Adakozás, beszéd, csillag, *Zürkavafa*
ezukornád, *Fyllam*
dörgés,
eczet, fegyver, gabona, *Növényzet*
gyamatya, háború, imádság,
jeles, koldús, *Udvar*
lotakarmány, lyuk, madárfészek,
nöstény, nyelvtan, olvasókönyv, összeadás, óralló,
panasz, rózsa, *Sarkantyú*
sarkantyú, szivacs, takarmány,
tyúkhús, uralom, úrfi, *Üdvözítő*
üdvözítő, *Úzés*
úzés, *Válaszolás*
válaszolás,
zene, zsebkendő.

Arad, Buda, Czegléd, Dezső, Eger, Fehérvár,
Gömör, Gyula, Hont, Igló, János, Lőcse, Mohács,
Nyitra, Óvár, Pest, Rozsnyó, Selmece, Szeged,
Tolna, Ujhely, Vác, Zenta.

Isten nevében kezdem el; ő segéljen kegyel-
mével. Ha ő segít, mi sem nehéz; ha ő elhagy
erőnk elvész. Azért legjobb e föltétel: Isten ne-
vében kezdem el! Fiafal korodban úgy intézd el
életedet, hogy vénségedben nyugalommal lehessen
arra emlékezned. Nem dicsértetni, hanem dicsé-
retre méltó lenni iparkodjál.

2.

A ló zabot, szénát, lőhert, és fűvet eszik.
A kecske gyenge faágokat és bizonyos növény le-
veleit szereti enni. A macska leginkább hússal

táplálkozik. A farkas a bárányt tépi szét és eszi. A medve erdőkben fölkeresi a mézet, a róka pedig a gyenge nyulakat és tojást. A nyul szereti a káposztát. A disznó majd mindent megeszik a mit elejbe öntenek. Az egér közönségesen gabonával él, általában nagyon torkos. A madarak növény magokat csipegetnek.

A kutya ugat, a tehén bög, a ló nyerít, a bírka bekeg, a kecske mekeg, a macska nyávog, a disznó rőfög, a madár énekel vagy füttyöl, a veréb csiripel, a galamb turbékol, a lúd gágog, a kakas kukorékol, a tyúk kotyog, a csibé pipel, a für ver. Az ember beszél, cseveg, súsgog, dadog, énekel, nevet, sír, kiált, lármáz, fűgyöl. Az ajtó nyikorog, a puská pattan, az ostor csattan, a barlang viszhangzik, a trombita harsog, a dob perög, a harang köng, a csengetyű cseng.

3.

Az emberek házakban laknak, a herczégek nagy fényes palotákban. A kalmár boltban a szakács konyhában, a kömives falon, a földmivelő pedig mezőn dolgoznak. Minden kézművesnek van saját műhelye, hol dolgozik. A gyermekek tanodában tanulnak. A barom istállóban vagy legelőn van. A macska kályha mellett fekszik. A madár fészekben ül, vagy fa ágon vagy levegőben röpül. A vadállatok erdőben tartózkodnak. A róka, borz, egér, vakandok, ürge földüregekben laknak. A golya kazalók és házak tetején fészkel, a holló cserfán, a pacsírta fű közt. Sok madár fákon, bokrokban, faodvakban, házakban és tornyokban fészkel. A halak vízben, a békák vízben és szárazon laknak.

4.

Az ökör szarvával öklel, a ló hátsó lábával rug, a kutya harap, a macska körmöl, a madár csíp, a kígyó mar, a majom fát és köveket dobál. Az ember védi magát fegyverrel. A haragos ember üt, tapod, fojtogat, a katona kardjával vág, lanszájával szúr, puskájával lő; a mérges gyermek kezei és ökleivel üt, néha botokkal is, dobál köveket, sarat, homokot, port, körmöl, lábaival rugdal, más hajába kap és csúfolódik; de mindezt csak neveletlen gyermek teszi. Jó gyermek kerüli a czivodásokat. Értelmes ember értelmes beszéddel védi magát.

Az ember tud menni, nyargalni, kocsizni, ugrani, szaladni, táncolni, esni, botlani, úszni, ülni, csuszkálni, tántorogni. A madarak levegőben röpködnek, a halak vízben usznak, a férgek földön és földben másznak, a kígyó tekergőzik, a kutyák és macskák egyes ugrásokat tesznek, a pókok szálaikon eresztgetik magokat, a ló lép, fut, vágat. A villam leütt; a hang tovább terjed; a víz foly, hömpölyög; az ajtó fölnyílik és becsukódik.

A gyermek ír, olvas, rajzol, számol, énekel. A zenész hegedül, a zongorán játszik és fuvoláz. A festő szép képeket fest. Az óras órákat készít. Az építész házakat épít. A madarak fészkeket raknak. A pókok mesterséges hálókat fonnak. A méhek sejtluakakat készítenek. A medve tánczol.

5.

A tehén tejet és húst ad, bőrét is lehet használni. A ló hordozza a lovagot és húzza a kocsit.

A birka gyapját ad, melyből ruhakelméket szőnek, húsa is egészséges tápszer. A kutya a házat és nyájt őrzi, vadászatra is használtatik. A méh készíti az édes mézet és viaszkot. A tyúktojás kenyérekben nélkülözhetlen. Sok madár éneke által kecségteti füleinket, ilyenek a pacsírta, csalogány, kanári madár s a t. Azon állatok, melyek közvetlenül nekünk nem használnak, más hasznos állatoknak szolgálnak eleségül p. a rovarok.

Kenyeret nyerünk gabonából u. m. árpa-rózs- és búzából, ezeket előbb liszté őrlik, és ebből sütik a kenyeret. A szántóföldek- és kertekben termesztik a főzeléket u. m. babot, borsót, lencsét, káposztát, burgonyát, salátát, retket, fog- és vöröshagymát s a t. A fákon legizleteseb gyümölcsök termenek, ezeket vagy nyersen eszszük meg, vagy előbb megaszaljuk, megfőzzük vagy megsütjük. A fű és lóhér táplálja marháinkat; sok fűvet gyógyszerül is használunk. A fát tüzelésre és házak építésére fordítjuk; készítenek belőle házibútorokat is. Viz hajtja a malmokat, oltja a szomjat, tisztítja bemocskolt ruháinkat és testünket, öntözi réteinket, táplálja a halakat és egyéb állatokat. A kendert, lent, gyapjut és gyapotot megfonják, a fonálból vásznót, posztót és egyéb kelmét szőnek, ezekből pedig ruhákat varrnak.

6.

Társalogj ájtatos emberekkel. Álmosak leszünk estve, a lusta pedig egésznap álmos. Az allhatatlanság többnyire fiatalok hibája, ezek t. i. sokszor jót ígérnek, de ígéretöket nem tartják meg.

Csintalan tettek és beszédek csak kis gyermekeknek bocsáthatók meg. Az engedetlent meg kell büntetni, mert a rendet zavarja. Az erkölcstelen ifjut mindenki megveti. Embertelenség a nyomorultat csúfolni. A fősvény annyira ragaszkodik vagyonához, hogy azt saját hasznára sem fordítja; a fősvénység sok rósznak kútfeje. Gonosz beszédek gonosz gondolatokból jönnek. A goromba nem sokat gondol szép szokásokkal; az senkit udvariasan nem köszönt, a köszöntést nem viszonzozza, és nyájasan nem beszél. A hazugnak még akkor sem hiszünk, midőn igazat mond. A hálátlan felejt a jótéteményt, melyet mástól vett, sőt többször azt rosszal viszonzozza. Istentelen az, ki Istenre és ennek szavaira nem gondol. A játékvágy akadályoztat a tanulásban és más munkában. Lusta, ki dolgozni nem akar; ilyennek enni sem kellene. Lomha ember kerül a munkát, lomha gyermek a tanulást; azok később elszegényednek, ezek pedig naplopók lesznek. Nevéletlenség azon gyermekek, kik utcán lár-máznak, és ide oda futkároznak. Ocsmán beszédet jó társaságban nem hallani. Piszkos gyermekre utálattal nézünk. Rágalmazók azok, kik a távollevők-ről csak roszt beszélnek. Szívtelenség a madártol tozásait vagy fiait elszedni. Ki iskolába szorgalmatlanul jár, a tugományban hátramarad. Vigyaztalan gyermek a tanulásban előmenetelt nem tehet.

7.

Erkölcösök azon emberek, kik a roszt kerül-
lik, és a jót cselekszik. Az erkölcös ember úgy él,
mintha az Istent mindig szemei előtt látna. Vitéz

katoná nem fél a csatában, hanem bátran megvív ellenségével. A tevékeny, és munkás ember természetesen elfárad, de szabad nyugodnia, ha eleget dolgozott. Az ember lelke mindig tevékeny, azaz mindig gondol valamit vagy jót vagy rosszat. A részvevő szív szánakozó, barátságos, és irgalmas. Legyünk részvevők felebarátunk szerencsésjében is, azaz örvendjünk vele együtt, és ne irigyeljük szerencsésjét. A ki nem részvevő, az szeretetlen, hideg indulatú, közönyös, vagy a mi még rosszabb, kárörvendő. Erdemetlenül bűnhődni nagyon fáj. Az ártatlan ritkán bűnhődik. Sok gyermek oly gonosz, hogy hibáit tagadja, csak hogy ártatlanak tessenek. Vigyázatlanságuk miatt is sokan szenvednek kárt. Azért gyermekek óvjátok, ártatlan szíveiteket, ne hazudjatok, ne lopjatok, ne csaljatok, és dolgaitokban ne vigyázatlankodjatok. Az értelmes ember mindenhol becsületes, mert dolgait jól végzi, és másoknak is tud jó tanácsot adni. Az értelmetlen gyermek értelmes emberré válik figyelem, tanulás és szorgalom által. Iparkodjatok értelmesek lenni.

8.

Napirendnek elbeszélése.

Nyáron közönségesen reggeli hat órakor kelek fel, megmosom magamat, rendbeszedem hajaimat, és tisztán felöltözöm. Ha fel vagyok öltözve, ajtatosán végzem reggeli imámat, és azután reggeli iskolá foglalatosságaimhoz ülök. Fél nyolczkor reggelizem, mely egy pohár tejből és egy zsem-léből áll, azután az iskolába megyek, melly 8-kor

kezdődik és 10-ig tart. Oskola után egyenesen haza megyek és ebédig lezkeimmel foglalatoskodom. 12 óra után közönségesen ebédhez megyünk. Ebédután félóraig vagy beszélgetek testvéreimmel, vagy zongorán gyakorlom magamat, és azután készülök az oskolába. Itt kéttőtől egész négyig legnagyobb figyelemmel hallgatom az oktatás, és azután illőleg haza megyek, hól jóízű uzsonát eszem, öt óra után oskolatárgyaimhoz fogok, és ha ezeket pontosan, s illőleg elvégeztem, vagy valamely kellemes könyvvel mulatok, vagy átjászom zenedarabjaimat, vagy szülőim engedelmével társaimat látogatom meg. Nyolcz órakor kezdődik a vacsora, és kilenczkor az estvéli imáimat elvégezvén, azon derült öntudattal megyek ágyamba, hogy az egész napot jól s hasznosan eltöltöttem.

Az európai államok ezek: az Ausztriai birodalom, Europa középpontjában; az Orosz birodalom; Svéd és Norvégia egyesült országok; Danország magában foglalja Island szigetét; Porosz királyság; Németország; Hollandia; Belgium; Nagybritania; és Irland; Francia császárság; Schweiz; Portugallia; Spanyolország; Sardinia; Parma és Modena hercezségek; Toscana nagyhercegség; az Egyházi állam; Sicilia királyság; Török birodalom; Görögország.

10. Az Ausztriai birodalom koronatartományai következők: 1. Ausztriai hercegség az Ennsen alól Bécs fővárossal; az Ennsen felül Lincz fővá-

rossal. 2. Salzburg hercegség Salzburg fővárossal. 3. Stájer hercegség Gratz fővárossal. 4. Karinthia, Krajna, Görz, Istria és Triest együttvéve képezik Illyria királyságot; nevezetesebb városai: Klagenfurt, Laibach, Triest. 5. Tyrol és Voralberg hercegitett grófság Innsbruck várossal. 6. Csehország Prága fővárossal. 7. Morva határgrófság Brünn fővárossal. 8. Felső és Alsó Szilézia hercegség Troppau fővárossal. 9. Galiczia ország Lemberg és Krakó fővárosokkal. 10. Bukovina hercegség Cernovitz fővárossal. 11. Dalmátia Zára fővárossal. 12. Magyarország; nevezetesebb városai: Buda-Pest, Pozsony, Sopron, Kassa, Nagyvárad és Temesvár. 13. Horvátország és Slavonia, Zágráb fővárossal. 14. Erdély-nagyfejedelemség Szeben fővárossal.

11.

A magyar királyság határai. Keleten: Galícia, Bukovina és Törökország; nyugaton: az adriai tenger, Illyria, Stájerország, Ausztria és Morvaország; délen: Törökország s az adriai tenger; északon: Galícia és Szilézia. A magyar királyság alkatrészei: Magyarország, Erdélyország, Tót és Horvátország, Magyar-tengermellék, Katonai végvidék, Dalmátország. A magyar királyi birodalomban e következő főbb hegységek találhatók: 1. A Kárpáthegység, kezdetét veszi Pozsonynál s inét Marmarosig Magyarország határát képezi, továbbá körülveszi Erdélyt kelet- és délfelől s az alsó Dunánál végződik. Nevezetesebb ágai: a kis Kárpátok, Jablunka, Beszkidék, Tátra,

Fátra, Mátra, Hegyalja. 2. Az alpesek végágai: Bakonyerdők; a dinari alpesek Dalmátiában; a Karni és juli alpesek Horvát-Tótországban és katonai végvidékekben.

A magyar királyi birodalomban minden folyó a Dunába szakad. A Duna Németországban a badeni nagyhercegségekben a fekete erdőn ered, s miután Württemberg, Bajorország- és Ausztrián keresztül futott: Pózsony városánál Magyarországra lép, — honnét Törökországba megy s a fekete tengerbe szakad.

A Dunába ömlenek; a jobb parton: Lajta, Rába, Dráva, Száva; a bal parton: Morva, Vág, Garan, Ipoly, Tisza, Temes. — A Tisza a Duna után Magyarországnak legnagyobb folyama s szintén több folyó szakad beléje u. m. a jobb parton: Bodrog, Hernád, Eger, Zagyva; a bal parton: Számos, Körös, Maros. — A tavak között legnevezetesebbek: Balaton és Fertő.

12.

Magyarország felosztatik négy kerületre: 1. Dunáninnen. 2. Dunántúl. 3. Tiszáninnen. 4. Tizsántúl. Az egyes kerületek felosztatnak megyékre. Dunáninneri kerületben 13 vármegye van: Pest, Bács, Bodrog, Hont, Esztergom, Bars, Zólyom, Liptó, Árva, Túrócz, Trencsin, Nyitra, Pózsonymegye. Ezekben nevezetesebb városok: Buda, Pest, Vác, Keeskemét, Kalocsa, Szabatka, Zombor, Balassagyarmat, Losoncz, Selmezbánya, Ipolyság, Esztergom, Kőrmöcz, Besztercebánya, Breznobánya, Libethánya, Zólyom, Korpona,

Szentmiklós, Rózsahegy, Alsókubin, Túróc-szent-Márton, Trencsín, Zsolna, Nyitra, Érsekujvár, Pozsony, Nagyszombat. **Dunántúli** kerületben 11 vármegye van: Moson, Sopron, Győr, Komárom, Fejér, Veszprém, Vas, Zala, Somogy, Baranya, Tolna. Nevezetesebb helyei: Magyar-Óvár, Moson, Sopron, Rúszt, Kapuvár, Győr, Komárom, Székesfejérvár, Veszprém, Kőszeg, Szombathely, Zala-Egerszeg, Kaposvár, Szigetvár, Pécs, Mohács, Szekszárd. **Tiszáninneni** kerületben van 9 megye Szepes, Gömör, Heves, Borsód, Torna, Abauj, Sáros, Zemplén, Ungmegye. Nevezetesebb városai: Lőcse, Késmark, Igló, Szepesváralya, Gölnicz, Szomolnok, Rozsnyó, Rimaszombat, Eger, Szolnok, Miskolcz, Gyöngyös, Torna, Kassa, Eperjes, Tokaj, Ungvár. **Tiszántúli** kerületben következő 17 megye van: Bereg, Marmaros, Ugocsa, Szátmár, Szabolcs, Bihar, Békes, Csongrád, Csanád, Arad, Zaránd, Kraszna, Középszolnok, Kővárvidéke, Krassó, Temes, Torontál. Nevezetesebb helyei: Beregszász, Munkács, Marmaros-Sziget, Nagyszőlős, Szátmár-Németi, Nagybánya, Nagy-Károly, Felső-Bánya, Nyiredháza, Debreczen, Nagy-Várad, Szeged, Uj-Csanád, Arad, Temesvár, Nagybecskerek, Jászberény.

13.

Két napszamos.

Egy napszamos: bizonyos épülethez köveket hordott. A többi rakás kövek közt volt egy igen nagy is, mellyett neki el kellett volna vinnie, de mindig abban hagyta; már az apróbb köveket

mind elhordogatta mellőle, ez még is ott maradt. Végre sok tündéseit után elhatározta magában, hogy elvigye — hozzá is fogott, de mivel az apróbb köveknek elhordása erejét kicsigázta, ezt nem volt többé képes elmozdítani. Így hát kénytelen-tetett ott hagyni, de ön kárával, mert kiszabott munkáját véghez nem vivén, ígért napi bére meg nem adatott. A másik napszamos sokkal okosabban cselekedett. — Először a nagyobb köveket kereste ki, és azokat hordta el, azután a kisebbeket, jóllehet ez eleinte nehezen esett, de még is azon öröm, melly a nehezebbeknek végbevételével várapozott, megkönnyítette munkáját. Ugy is lett — az apróbb kövekkel már kevesebb baja lévén, dalolva folytatta munkáját.

Gyermekek! ha azt akarjátok, hogy munkátok kedvezőleg folyjon, — legelőször is annak nehezebb részét igyekezzetek véghez vinni, — meglátjátok, mely gyönyörűség várapozik a könnyebb részben reátok; — így fáradságtok kettős örömmel lévén jutalmazva, édes gyümölcsöt is ad!

B. J.

14.

Isten szeretete.

Ki mérheti meg Isten szeretetét, ki tudja az halandó szóval kifejezni, minek az örök idő élő bizonyága?

Ha megkérdem a tavaszt: honnan kapta ezer virágát? azt feleli rá: Isten szeretetétől. Ha az őszhöz fordulok és kérdem: ki adta neki gyümölcsöt? azt feleli: a szerető Isten.

Ha a virágtól tudakozom: ki áldá meg édes illattal? és a gyümölcsöt: ki osztá neki kedves zamatot; azt felelik egy hangon: a világszelem szeretete. És akárkit kérdezek; hol van örömeinek forrása? mind ezt feleli: a szerető Istenben.

Szeretetét szónokolja a virágos föld, róla beszél a hullámaival tovább hömpölygő tenger, hirdeti a földet körül folyó levegő, a hold fénye, s a nap sugarai. A csattogó csalogányt Isten tüze hevíti, ez deríti az ifju homlokát, s ettől feszül a dicső iránt a férfi kebele.

15.

Az öreg és fiai.

Hogy bölcs tanúságot magunknak vehessünk.
Egy haldokló öreg ágyához siessünk.
Ki megfutván földi élete pályáját,
Hallotta már ütni a halál óráját.
Nyugodtan várja azt; csendes kimulása,
Mert fedhetetlen volt élete folyása.
Összegyűjti maga körül gyermekeit,
S kiönti előttük szíve érzelmeit.
Bölcs tanácsokat ad, miket kövessenek,
Hogy mint ő olly boldog véget érhessenek.
Hogy az egyetértés jóltévő hasznait,
S az egyenlenség sokféle kéréit
Értésekre adja, közikbe hozatott
Egy csomó nyilvesszót, s nekik általadott,
Kérvén hogy próbálják rajta erejüket,
S törnék el az összekötött nyilvesszőket.
Miután mindegyik magát megvetette,
De erejét siker nélkül vesztegette,

Szélyel szedette az öreg a vesszőket,
 S gyenge erejével eltördelte őket.
 „Fiaim! — mond — ti is illy erősek lesztek,
 Ha együtt tartatok; de ha összevesztek,
 Ha kiütt köztetek az egyenetlenség,
 Minden felül rátok rohan az ellenség.
 Megoszlott erővel ellent nem állhatok,
 A dúló viharral szembe nem szállhatok.“
 A fiuk ígérék, hogy szíjokbe rejtik
 Ezen bölcs tanácsot, soha nem felejtik. —
 Boldognak is érzé a rokonság magát,
 Mig a vizálgodás nem hinté maszlagát,
 Egyesült erővel, összetett vállakkal
 Küzdöttek a veszélyt hozó viharokkal.
 De hogyaz osztálynál összeperlekedtek;
 S a törvénykezésbe bele keveredtek;
 A vizálgodásnak bujtogató mérge
 Lőn boldogságuknak megemésztő férgé.
 Elperelték tőlük minden jószágukat,
 S végre koldúsbotra juttaták magukat.

Sz. m.

16.

Serkentés.

Mit búsulnék? vígan vagyok;
 Búban tudom, meg nem hállok.
 Elő, elő, jó gyermekek;
 Csak olly tunyák ne legyetek!
 Lám én ollyan vidám vagyok,
 Rajtam kitenni nem hagyok.
 S tudjátok mért van jó kedvem?
 Mert munkámat elvégezem.

17.

Tisztaság.

A kis galamb a földén tisztítja gyöngé szárnyait; megmosdik, ám a macska is, nyalván piczinke lábait.

A fecské, holló, récze, lúd mind mind szépen megmosdanak, és a folyók hullámiban vígan fürödnek a lovak. Minden mi él földön, vizen, tudja mi szép a tisztaság; a fák az eső csöppiben, harmatban mosdik a virág.

És mindenütt e hang beszél: légy tiszta és mocskot ne tégy! Gyermek e hangot halld te is, testben lélekben tiszta légy!

18.

A méh és galamb.

Egy méh, midőn méznek virágot keresett,
Röptében véletlen a patakba esett.

Egy galamb az ágról reá lát kinjára,

S egy falevelet vett, a vizbe számára.

A méh felmász erre, s olly segítségével

A partra vergődik ritka szerencsével.

Ugyan ezen galamb egy kis idő múlva

Azon fán múltatott vígan turbékolva.

Egy vadász már neki szegezte puskáját:

Jó a méh, megcsipi a leső orczáját.

Ez orczájához kap félre stíl fegyvere,

A galamb elrepül, — A jótét jót nyere.

K J.

19.

Az árnyék.

Egy kutya vizen át vivén prédáját,
 Sima tükörében meglátta formáját —
 S gondolván hogy más eb úszik ott husával.
 Azt is bé akarta harapni szájával.
 De midőn ezt tenné száját eltátotta,
 És húsát a víznek mélyébe hullatta.
 Amazt el nem kapta, ezt meg elvesztette,
 S telhetetlensége méltó bérét vette.

Winnipeg, 1888

Gy.

20.

A buzavirág.

Szépen diszítod a vetést, mezőt,
 És az aratók fürteit,
 Szépen diszítik a kies tavaszt,
 Gyönyörű, kék s lángszineid.
 Hogy van, hogy ámbár a szántóvető
 A földbe csak buzát vetett,
 Mégis közötté sok mosolygó kék
 Virágcsa is növekedett?
 Látjátok kedves gyermekek,
 Csupán a jóért küzdjétek: —
 S az élet szebb örömei
 Magoktól megjövendenek.

S.

21.

Halogatás.

Holnap, holnap, majd megteszem
 Ma még játszom, iszom, eszem,
 Így szokott a rest szólni;
 Holnap mívelem eszemet,
 Holnap elhagyom vétkemet
 S jobbat fogok koholni.
 Hát ma mért nem? Holnap hiszen
 Más kötelességed léssen;
 Mindennap új munkát ad.
 A mi tettél, abból vehetsz
 Hasznot, de holnap mit tehetsz
 Azt az ég nem bizta rád.
 Az erény egy meredek hegy,
 Ki fel nem törekszik lemegy;
 Időnk végkép elreptül;
 Az tied, a miben részt vész,
 Melly órában némi jót tész,
 Hasznot neked csak az szül.

K. J.

22.

Az esztendő részei.

Az élet bölcsen példáztatik
 Az esztendő négy szakaszán.
 Aratáskor az osztozhatik
 Ki jól vet élte tavaszán.
 A nyár érlel szép gabonákat;
 Az ősz gyümölcsivel kiál;
 A tél talál töltött kamrákat
 S nyugszik szerzett javainál.

El ne hervadjon hát hijában
 Életem szép kikeléte;
 Jól készülök az iskolában,
 Mellyben bölcsesség vezet.
 Így nyárom majd bő aratásnak,
 Örül, jutalmamat nyerem;
 S öszöm mind magamnak mind másnak
 Sok szép, s jó gyümölcsöt terem.
 Így a vénségtől nem kell félni,
 A szép ész meg nem vénhedik,
 Télen is vigan tud az élni,
 Ki illy kincsel bővelkedik.

K. J.

23.

A tyúk és a gyémánt.

A szeméten kapargála
 Egy tyúk, s gyémántot talála:
 Bosszánkodik rá, mért nem
 Inkább búza — vagy árpaszem.

Az atyai hagyományok
 Közt több tudós irományok,
 Egy tökfilkóra maradának;

- Bosszankodva nézegeti,
 Ide s tova hányja veti,
 „Mi haszna ez irkafirkának?
 Bár inkább banknóták volnának?”

Sokszor a nagy bővölködés
 Nem egyéb, mint szükölködés,
 A jóból mi hasznot veszünk,
 Ha élvezni nincsen eszünk?

24.

Jó rendtartás.

Szép csinos légy, szép csinos légy, *csinos, friss*
 Már a gyermek-korban; *mal, minél*
 A restekről példát ne végy,
 Kik ülnek a porban.
 Ki holmijét hányja-veti,
 S mindenben gondatlan:
 Azt megvettetés követi,
 S neve faragatlan. *val, irányfobalt*
 A melly gyermek diszességre
 S jó rendre szert nem tesz;
 Az, mikor majd jut vénségre
 Semmire - kellő lesz.

Csinos leszek, rendhez szokom
 Hát minden dolgomban:
 S tudom, megbánni nem fogom
 Idősebb koromban.

25.

Nem bánom hogy szegény vagyok.

Mit? az úrfi fel nem kelhet,
 Kivel tegnap voltam?
 Hogy úrfi is beteg lehet
 Soha sem gondoltam.

Az úrfi nem lát szükségét,
 Sok csemegét eszik, *Compté, Laitage*
 Gyakran izel vendégséget.
 Bort, kávé is iszik.

Nekem nincsen más tartásom, *Gyűjtő?*
 Mint turóm, kenyerem:
 Még sincs nyavalyáskodásom,
 S vígan szökik erem.
 Sokkal is többet vigadok,
 Bár dolgaim nagyok.
 Isten! szívből hálát adok,
 Hogy úrfi nem vagyok.

26.

Kitől kell tanulni?

Láttál-e már zöld mezőben kis méhet,
 A mint a virágról mézet gyűjtöget?
 Né bántsd a kis méhet a zöld mezőben,
 Mézet gyűjt ő a virágok kelyhében.
 S ne bántsd a kis méhet a zöld mezőben,
 Égető fulánkot hagy a kezében, —
 Kis méhecske, téged én nem bántalak.
 Bámulva tőled tanulok szorgalmat.

27

Jó gyermek föltételei. *Korjútty, Korjútty.*

Ha szép reggel felébredek,
 Jó Istenem, téged kérlek:
 Légy e napon ótalmazóm,
 Vezess mindig a jó úton.
 Azután munkámhoz fogok,
 Szorgalmasan tanulgatok.
 Nem kezdek én a játékhoz
 Előbb mint rendelt munkámhoz.

Csak úgy lesz édes a játék,
 Ha már mindent elvégezek.
 A ki csak szüntelen játszik,
 Az majd hamar unatkozik;
 Azon kívül „henye“ czimet
 Kap, mellyet meg is érdemlett.
 Hogy én ezt kikerülhessem,
 Munkám' mindig elvégezem;
 Ugy fog szeretni minden:
 Ez az én föltételem.

28.

A szegény és a szerencse.

Egy szegény kenyerét keresvén kapával
 S nem elégedvén meg alacsony sorsával.
 A szerencsét kincsért szüntelen unszolta;
 S közelebb találta czélját mint gondolta.
 Mert egykor izzadva járván el tisztjében
 Két nagy arany rudat ásott ki kertjében.
 De azt, a mi szívét olly igen igézte,
 Az aranyt a yaksi sárga réznek nézte,
 S egy csalga kalmárnak eladta csúf áron,
 Kincs-kérése pedig nem színt télen nyáron.
 „Bohó, a szerencse végre így felele,
 Minek neked arany, ha csak így bánsz vele.
 Ki volna boldogabb mint te lelt kincseddel,
 Ha úgy éltél volna mint kellett eszeddel!“

K. J.

Emlékmondatok.

1. A bölcsesség kezdete az Úrⁿak félelme. Azon ember, kinek isteni félelme van szívében, hasonlít a naphoz, melly ragyog és melegít.
2. Sokan sokban helyezik az élet boldogságát. Csak azt tartsd boldognak, ki mások javára él, s itt a földön mennyei cselekedeteket gyakorol.
3. Az erény nem válogat időben és helyben! hanem minden alkalmat megragad. És mily sok alkalmat nyújt neki csak egyetlen nap is!
4. Mitsem használ bármennyit tanultál, ha jót nem cselekszel.
5. A gyémánt nem veszt becséből, ha porban hever, vagy sárba hajtják is: úgy a tiszta erkölcsű ember sem, hamindjárt félre ismerik, vagy ragalmazzak is.
6. Ha ritkaságot nagyra becsüled: hajold meg az igaz erény előtt!
7. A kiejtett szó rajtad fog uralkodni; a ki nem mondotton pedig te.

Opravy.

- Str. 37. r. od spodku 8. miesto „beszéljünk“ čítaj-beszéljünk.
 „ 54. r. od vrchu 1. „ „ás“ čítaj és.
 „ 51. r. od vrchu 4. „ „tanulmi“ čítaj tanulni.
 „ 63. r. od spodku „kérarit“ čítaj kárait.

A iskolában levő tárgyak nevei
" " " " " sáma
" " " " " sine
" " " " " helye.

A iskolában levő tárgyak szemléltetésére anyagok nevei.

A házi állatok /Költemény/
A kis örsse.

A iskola, tanterem és részei.

A kösségi épületek.

A kémművesek.

A napok, hónapok nevei és számaik. /Költemény tét/.

A világtájak.

Költemény: Társas beszélgetés.

-
- 1.) Matko presvata.
  - 2.) Tóru a hajnal.
  - 3.) Mjome smeli' roji.
  - 4.) A eica.
  - 5.) Piesei letua.

84.211

**V knihkupectve dolupodpísaneho sa
k dostaniu:**

- H. A.** Pomocná kniha pre učiteľov pri užívaní Šlabikáru a prvej čítanky . . . . . 60 kr.
Halúzka A. Krátka mluvnica a pravopis jazyka slovenského . . . . . 25 kr.
Penzel A. Ovocinár na slovensku . . . . . 1 zl. 20 kr.
Lichard. Malý gazda-druhé vydanie . . . . . 10 kr.
Štepan J. Zemepis kr. uhor. . . . . 9 kr.
Cebecauer A. Dejepis biblický . . . . . 80 kr.
Cebecauer A. Liturgika . . . . . 75 kr.
Záborszky J. Bajky slovenské . . . . . 58 kr.

E. Krémery,
knihkupec v b. Bystrici.